

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง
ในเขตอีสานใต้

Development and Management for Tourism on Sufficient Agricultural
Mode in the Area of Southern Isan.

โดยประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ และคณะ

มิถุนายน 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ในเขตอีสานใต้

Development and Management for Tourism on Sufficient Agricultural
Mode in the Area of Southern Isan

คณะวิจัย

สังกัด

ประดิษฐ์	วงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
วิระยุทธ	ทนทาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
แสงมณี	สีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่
อย่างยั่งยืนกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจากสำนักงานประสานงาน การพัฒนาและการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้กรุณา ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย ตลอดจนงบประมาณ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนก โตสุรัตน์ อธิการบดี ที่กรุณาส่งเสริมเกี่ยวกับการ ทำวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ และที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้มาด้วยดี

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ จำเริญ อุณแก้ว คณบดี ที่กรุณาส่งเสริมเกี่ยวกับการทำวิจัย ในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ และที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้มาด้วยดี

ขอขอบคุณ อาจารย์ปกรณ์ชัย สุพัฒน์ ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนา ที่กรุณาให้ความ อนุเคราะห์ ให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ อัศวฤทธิ์ อุทัยรัตน์ อดีต คณบดี ที่กรุณาส่งเสริมเกี่ยวกับการ ทำวิจัย และสอนให้ทำการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณ และที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้มา ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ-คุณแม่ ที่กรุณาอบรมสั่งสอนรวมทั้งให้กำลังใจมาโดยตลอด และขอขอบคุณภรรยา และบุตรอันเป็นที่รัก ที่คอยให้กำลังใจเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ร่วมมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ส่งเสริม และช่วยเหลือ ทั้งให้ ความสนุกและเพลิดเพลิน ร่วมทำวิจัย อย่างไม่คำนึงถึงปัญหา

ขอขอบคุณความดีและประโยชน์จากงานวิจัยนี้แด่บุคคล คณะทำงาน และองค์กรที่มุ่งมั่น เสียสละสร้างสรรค์ อนุรักษ์ ปันฟู ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความ พึงพอใจ แก่ประชาชนทั้งที่มาจากต่างประเทศ ในประเทศไทยและในท้องถิ่นอีสานใต้ทุกคน

ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณและคณะ

พฤษภาคม 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยนี้กระทำภายใต้ วัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ (2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ (3) เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ (4) เพื่อกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

วิธีการวิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถาม การวิจัยรายกรณีใช้ สัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้น โดยผ่านการกระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ การนำไปทดลองใช้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

การวิจัยเป็นการตอบคำถามการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
2. รูปแบบการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นแบบใด
3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีควรเป็นอย่างไร
4. ยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและโดยถ้าพิจารณาแต่ละคำถามสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. คำถามที่ 1 คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ต้องเน้นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้
2. คำถามที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและจะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก
3. คำถามที่ 3 คือ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นอย่างไร
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและจะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. คำถามที่ 4 คือ ยุทธศาสตร์ที่พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ต่อไป

จากการทำวิจัย ทำให้คณะวิจัยสามารถตอบคำถามทั้ง 4 คำถามของโจทย์วิจัย ซึ่งหลังจากการทำวิจัย แล้วทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลมากมาย และไม่เพียงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงเท่านั้น ยังทำให้ผู้วิจัย ได้เปิดโลกทัศน์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดว่าอีสานใต้มีของดีอยู่มาก แต่ก็ทำให้รู้เหมือนกันว่า ประชาชนในแถบนี้ โดยส่วนใหญ่ขาดความตระหนัก ขาดความร่วมมือร่วมแรงกัน ขาดความสามัคคีกัน และขาดทักษะการทำธุรกิจ เป็นอย่างยิ่ง และจากการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำตอบมากมายที่จะตอบคำถาม จาก 4 คำถามดังนี้ คือ

คำถามที่ 1 จะพบว่า ในความเป็นจริงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงอยู่หลายแหล่ง แต่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงสามารถสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ในเขต อีสานใต้ใน ครั้งนี้ 51 แห่ง โดยสามารถจำแนก เป็นจังหวัด ได้ดังนี้

1. จังหวัดอุบลราชธานี มี 2 แห่ง
2. จังหวัดศรีสะเกษ มี 5 แห่ง
3. จังหวัดสุรินทร์ มี 6 แห่ง
4. จังหวัดบุรีรัมย์ มี 7 แห่ง
5. จังหวัดชัยภูมิ มี 6 แห่ง
6. จังหวัดนครราชสีมา มี 26 แห่ง

คำถามที่ 2 จะพบว่า รูปแบบการจัดการ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ในแต่ละที่ก็จะมีรูปแบบหลายรูปแบบ และสามารถจำแนกการจัดการเหล่านี้ ได้ 6 รูปแบบ คือ

1. การจัดการแบบเจ้าของคนเดียว หมายถึง การจัดการที่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ทำเพื่อเลี้ยงชีพ หรือเป็นงานอดิเรก เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีตามท้องถิ่น และตามธรรมชาติ ไม่เน้นเรื่องผลกำไร แต่เนื่องจาก การดำเนินการประสบความสำเร็จ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ หรือ หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนมาขอดูงาน จึงทำให้สถานที่นั้น กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวไป
2. การจัดการแบบครอบครัว หมายถึง การจัดการรูปแบบนี้จะคล้ายกับการจัดการแบบเจ้าของคนเดียว แต่จะทำการเลี้ยงครอบครัวเป็นหลัก โดยสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม และดำเนินการ ไม่เน้นเรื่องกำไรมากนัก

3. การจัดการแบบกลุ่มภายในชุมชน การจัดการรูปแบบนี้จะคล้ายกับการจัดการแบบเจ้าของคนเดียว เช่นกัน แต่ก็เหมือนกับการจัดการแบบครอบครัว ทำเพื่อเลี้ยงครอบครัวเป็นหลัก โดยสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม และดำเนินการ ไม่เน้นเรื่องกำไรมากนัก แต่ก็แตกต่างกับ 2 รูปแบบ อยู่ตรงที่มีจุดประสงค์การรวมกลุ่มด้วย เพราะการรวมกลุ่มกันสามารถทำให้กลุ่มนั้น หรือ ชุมชนนั้นมีอำนาจต่อรอง และลดการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้
  4. การจัดการแบบธุรกิจเป็นเจ้าของคนเดียว บริหารจัดการอยู่ที่ คน ๆ เดียว หมายถึง การจัดการที่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น เป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว มีอำนาจโดยเบ็ดเสร็จ และการดำเนินการเน้นการได้กำไร และเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีตามท้องถิ่น และตามธรรมชาติ
  5. การจัดการแบบธุรกิจครอบครัว หมายถึง การจัดการที่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ดำเนินการโดยมีสมาชิกในครอบครัว มีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ และการดำเนินการเน้นการได้กำไร และเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีตามท้องถิ่น และตามธรรมชาติ
  6. การจัดการแบบรวมกลุ่มกันทำเป็นธุรกิจ การจัดการที่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ดำเนินการโดยมีหุ้นส่วน มีระบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนมากที่สุด และการดำเนินการเน้นการได้กำไร และเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีตามท้องถิ่น และตามธรรมชาติ
- แต่การดำเนินการทั้ง 6 รูปแบบนี้สามารถสรุปตาม กระบวนการ 4 กระบวนการ คือ

การวางแผน

1. ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง จะมีการกำหนดเป้าหมายโดยส่วนใหญ่ ในครั้งแรกเพื่อเลี้ยงชีพเป็นประเด็นหลัก และลำดับต่อมา เพื่อจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไป และลำดับสุดท้ายจะจัดเป็นเพื่องานอดิเรก
2. ในการกำหนดเป้าหมาย ของทุกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง โดยแต่ละแห่งจะมีกลยุทธ์ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย เช่น ระดมความคิดเห็นภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับรู้ และถือว่าเป็นข้อตกลงร่วมกัน กลยุทธ์ที่ใช้ เช่น การประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ การจูงใจเที่ยวโดยเชิญชวนแหล่งท่องเที่ยวอื่นร่วมด้วย การใช้วิธีการลดสินค้าด้วยวิธีต่างๆ ฯลฯ

การจัดองค์การ

จากการวิจัยในครั้งนี้ หลังจากได้กำหนดเป้าหมายในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีการจัดผู้รับผิดชอบหรือปฏิบัติงานเป็นฝ่ายๆ อย่างชัดเจน แต่ละแห่งซึ่งถือได้ว่าส่วนใหญ่จะพบว่าคนหนึ่ง มักจะทำหลายหน้าที่ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ ที่พบโดยเฉพาะ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเกษตรกร บุคลากรยังขาดความรู้ ด้านบริหารจัดการค่อนข้างมาก แต่บางแห่งจะดี กรณีที่มีองค์กรท้องถิ่นมาให้การสนับสนุน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวไหนที่มีบุคลากรมาก โครงสร้างการจัดองค์การ

ค่อนข้างจะชัดเจน และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สังกัดหน่วยงานราชการ การจัดการองค์การ จะเป็นไปตามระเบียบราชการ คือมีหัวหน้าหน่วยงานเป็นประธาน

การนำ

จากการวิจัยครั้งนี้จะพบว่า เป็นเรื่องที่น่ายินดีมาก ที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงโดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์หนึ่งในการจัดตั้งแหล่งท่องเที่ยวมาเพื่อจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ให้กับประชาชนโดยทั่วไป และอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นจุดขาย ของแหล่งท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่ และภายในการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวต้องหลังจากได้มีการจัดการองค์การแล้ว ในแต่ละแผนกก็จะมีหัวหน้าแผนกเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด แต่ก็อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของประชาชน (ในกรณีเป็นกลุ่มเกษตร) และในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงของหน่วยงานเอกชน จะมีผู้จัดการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด

การควบคุม

หลังจากที่ได้มีการวางแผน การจัดการองค์การการนำแล้ว การควบคุม โดยในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีระบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล โดยส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเกษตรกร บุคลากร หรือกลุ่มเกษตรยังขาดความรู้ด้านดังกล่าวอยู่ แต่ก็จะมีองค์กรท้องถิ่น ให้ความช่วยเหลือและเป็นระบบขึ้น ส่วนในแหล่งท่องเที่ยวที่สังกัดเอกชน โดยส่วนใหญ่จะตระหนักเรื่องที่พักผ่อนส่วน แหล่งท่องเที่ยวที่สังกัดหน่วยงานราชการ ค่อนข้างจะให้ความสำคัญที่สุดและถ้ามองในแง่ดีของกลุ่มเกษตรจะดีตรงที่สมาชิกทุกคน สามารถตรวจสอบการดำเนินการได้ เมื่อเกิดข้อสงสัยและจะพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งจะมีการประเมินการดำเนินการควบคุมอยู่ตลอด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการประเมินที่ได้นำไปปรับปรุงการดำเนินการต่อไป

คำถามข้อที่ 3 จากการวิจัยพบว่า มีหลายแนวทางและแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น นิยมนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริม และทำให้การดำเนินการของแหล่งท่องเที่ยวมีความรวดเร็ว ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นได้ 8 ประเด็น ดังนี้ คือ

1. พยายามพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด
2. เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ บุคคล ฯลฯ
3. มีการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน แล้วร่วมกันจัดทัวร์
4. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการธุรกิจและเสนอแนวคิด
5. ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง
6. มีการประชาสัมพันธ์ทุกสื่อ
7. มีการนำแหล่งท่องเที่ยวของตนจัดเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจอยากศึกษาดูงาน

8. มีการบริการเพิ่มเติม เช่น ที่พัก ฯลฯ

คำถามข้อที่ 4 จากการวิจัยครั้งนี้ ได้พบว่าปรากฏการณ์หลายอย่างที่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจะไม่อยู่เพียงลำพัง และจะพยายามสร้างเครือข่ายทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกันและต่างประเภท และจะมีการบริการเสริม เช่น ที่พัก ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมการตลาดควบคู่ไปด้วย และในขณะเดียวกันจะเน้นการใช้เทคโนโลยีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น อินเทอร์เน็ต ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปได้ง่ายยิ่งขึ้น และจะสังเกตว่าการจัดตั้งแหล่งท่องเที่ยวล้วนแล้วเกิดจากการนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร จะรวมประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นมาร่วมจัดตั้งกลุ่มเพื่อเลี้ยงชีพตนเอง และจากโอกาสนี้เองทำให้กลุ่มเกษตรกรบางกลุ่ม สามารถมีอำนาจต่อรองทางการตลาด และจากการวิจัยนี้ยังพบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง คือ

1. การรวมตัวกันทำให้มีอำนาจต่อรองทางการตลาดได้
2. การแปรรูปผลผลิตจะทำให้ผลผลิตนั้นมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ในการวิจัยสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

และมีจุดเน้นที่เห็นชัดเจน คือ

1. เน้นพึ่งพาตนเอง
2. เน้นการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น
3. ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง
4. เน้นสร้างการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น
5. พยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วม
6. พบว่าถ้าคนไทยรวมกลุ่มกัน แล้วส่วนใหญ่จะอยู่รอด เลี้ยงชีพได้

ในการเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หลังจากที่ได้ข้อมูลจากการวิจัยเราสามารถนำข้อมูลที่ได้ นำไปประยุกต์และปรับเข้ากับ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านได้

รหัสโครงการ : RDG4950087
 ชื่อโครงการ : การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
 ชื่อนักวิจัย : ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ, วีรยุทธ ทนทาน, แสงมณี สีนุญเรือง
 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
 E-mail Address : it46@thaimail.com
 ระยะเวลาโครงการ : วันที่ 1 มิถุนายน 2549 – วันที่ 31 พฤษภาคม 2550

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ นี้
 เป็นงานวิจัยที่มี วัตถุประสงค์หลัก คือ

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
4. เพื่อกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

วิธีการวิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถาม การใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก
 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชิงเกษตรพอเพียง ในเขตอีสานใต้ จากที่ได้ทำ
 การสำรวจ พบว่า มี 52 แห่ง และประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจะมี 6 ประเภท โดยใน
 แต่ละแห่ง หลังจากที่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทำให้ธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว มีการพัฒนาขึ้น
 ในทางที่ดีขึ้น และแนวทางที่ทำให้การประกอบธุรกิจดีขึ้น และพบมาก คือ พยายามพึ่งพาตนเองให้
 มากที่สุด, เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ บุคคล ฯลฯ, มีการสร้าง
 เครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน แล้วร่วมกันจัดทัวร์, สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม
 ในการดำเนินการธุรกิจและเสนอแนวคิด, ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง,
 มีการประชาสัมพันธ์ทุกสื่อ, มีการนำแหล่งท่องเที่ยวของตนจัดเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ นิสิต นักศึกษา
 ประชาชนทั่วไป ที่มีความสนใจอยากศึกษาดูงาน, มีการบริการเพิ่มเติม เช่น ที่พัก ฯลฯ

ในการวิจัยสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดแนวทาง ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้าง
 เข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่ม
 ประเทศเพื่อนบ้าน

และมีจุดเน้นที่เห็นชัดเจน คือ เน้นพึ่งพาตนเอง, เน้นการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น, ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง, เน้นสร้างการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น, พยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วม, พบว่าถ้าคนไทยรวมกลุ่มกัน แล้วส่วนใหญ่จะอยู่รอดเลี้ยงชีพได้ ในการเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หลังจากที่ได้ข้อมูลจากการวิจัย เราสามารถนำข้อมูลที่ได้ นำไปประยุกต์และปรับเข้ากับ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านได้

คำหลัก : การพัฒนา, การจัดการ, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง

ABSTRACT

Project Code : RDG4950087

Project Title : Development and Management for Tourism on Sufficient Agricultural Mode in the Area of Southern Isan

Investigators : Wongsuwan Pradit, Tontan Wirayut, Siboonreang Sangmanee
Sisaket Rajabhat University

E-mail Address : it46@thaimail.com

Project Duration : 1 June 2006 – 31 May 2007

This research titled “the sufficient agricultural Tourism Development and Management in the South E-san Area” was the main aim, namely:

1. To survey the sufficient agricultural tourism sources in the South E-san Area.
2. To study a model of the sufficient agricultural tourism source management in the South E-san Area.
3. To study a way of the sufficient agricultural tourism source development in the South E-san Area.
4. To assign a politic way of reliance on to support strength of placing tourism development and management; South E-san group zone through the endurance by linking with the neighbor country group, how it should be?

The method of research had used a beginning survey with questionnaires, technical using of depth- interview, tools for using on research were questionnaires and depth-interview form.

A research found that the sufficient agricultural tourism sources in the South E-san Area from the survey had found that there were 52 sources and a type of the sufficient agricultural tourism source has 6 types, business sources have developed in the good aspect after taking the philosophy of sufficient economy to use and a way that makes business doing better, and it mostly found, namely, attempt to rely on themselves mostly, emphasis to use local resources, even though, it was equipment, person etc., there was network making of various tourism sources in the same area, then all arrange together, all members are the part of business process and the concept propose, getting an assistance

from the local offices continually, it advertises all mass media, it has taking themselves tourism sources arrange as learning sources for students and general people who are interested to study, there is raising service such as accommodation etc.

A research can take this information to stipulate a way of reliant strategy for assistance the strength of the placing tourism development and management; South E-san zone through the endurance by linking with the neighbor country group, and it has clearly point, namely, emphasis on reliance themselves and various resources that have in the local, getting an assistance from the local offices continually, emphasis on knowledge management that has in the local, attempt people to participate, and it found that Thai people live together, and the most can exist. On the linking with the neighbor countries after getting information from a research, we can take it to apply and to approve with the neighbor countries.

Keywords : Development, Management, Management for Tourism on Sufficient Agricultural

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ช
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฅ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ท
บทที่ 1 การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงเขตอีสานใต้	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
คำถามการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ	47
วัตถุประสงค์ของโครงการ	47
คำถามการวิจัย	47
ระเบียบวิธีการวิจัย	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 4 ผลการดำเนินการ	51
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดอุบลราชธานี	52
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดศรีสะเกษ	57
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดสุรินทร์	63
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดบุรีรัมย์	66
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดชัยภูมิ	68
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดนครราชสีมา	69

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และเสนอแนะ	76
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	86
ภาคบรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	89
ภาคผนวก ก บทความการวิจัย	90
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์	103
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรม ที่ดำเนินการมาและผลที่ได้ที่ได้รับตลอดโครงการ	105
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบฟอร์มในการเก็บ หรือบันทึกข้อมูล	107
ภาคผนวก จ รูปภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัย	114
ภาคผนวก ฉ ประวัติคณะผู้วิจัย	116
ภาคผนวก ช แผนที่แสดงตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง	119

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	77
ตารางที่ 2 จำแนกแหล่งท่องเที่ยวประเภทไรในแต่ละจังหวัด	80
ตารางที่ 3 จำแนกแหล่งท่องเที่ยวประเภทฟาร์มในแต่ละจังหวัด	81

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 แสดงแผนที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย	18
แผนภาพที่ 2 กระบวนการจัดการ	30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นกระบวนการเสริมสร้างความรู้และวิธีการเรียนรู้รวมทั้งการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการดำรงอยู่ในสังคมอย่างยั่งยืนตามสภาพเศรษฐกิจที่แท้จริงมีการดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ. 2541 จนถึง พ.ศ. 2548 ซึ่งมีประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับหนึ่ง จากแนวคิดการบริหารราชการแผ่นดิน ปี 2548 – 2551 ในส่วนของนโยบายจัดความยากจนและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุล ได้นำแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่มาเป็นฐานในการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินวิถีชีวิตด้านเกษตรกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นกระบวนการทางเครือข่ายในระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม/ชุมชน และระดับสังคม เพื่อความประสบผลสำเร็จและศักยภาพที่เพิ่มขึ้นของพื้นที่ซึ่งมีกระบวนการนำแนวทางการ ท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสมดุลและการแข่งขันได้ ให้กับแนวทางของเกษตรพอเพียงตามพระราชดำริน รูปแบบของโครงการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สมดุลยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้แบบยั่งยืน : ตามแนวทางเกษตรพอเพียงตามพระราชดำรัส

หลังจากประเทศไทยได้เกิดเหตุการณ์ อันเป็นความทรงจำที่ประชาชน โดยส่วนใหญ่จะต้องจดจำ คือ เมื่อ ปี พ.ศ. /2540 ประเทศไทยได้เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ฟองสบู่แตก ทำให้ประเทศไทย และประชาชนชาวไทย เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ทำให้ประชาชนชาวไทย ที่ขาดภูมิคุ้มกันที่ดี เกิดปัญหาอย่างหนัก ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นชนชั้นกลาง และชั้นล่าง ซึ่งถือได้ว่า เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้เกิดผล กระทบต่อภาพรวมของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และหลังจากนั้นต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงได้พระราชทาน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ปวงชนชาวไทย ของพระองค์ ไว้เป็น แนวทางให้ปฏิบัติ หลังเกิดวิกฤติดังกล่าว และฝ่าฟันวิกฤตินั้นด้วยกันทั้งประเทศ

ดังคำพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล: พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ว่า “การพัฒนา นั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องรุ่งเรืองอย่างยอด หากเราสามารถรักษาความพออยู่พอกินได้ ก็นับว่ายอดเยี่ยมแล้ว” และการพัฒนาอย่างยั่งยืน นั้น ควร “ทำไปตามลำดับขั้นจากการสร้างพื้นฐานความพอดี พอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น ให้เป็นพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป นอกจากนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นแนวทางใหม่ใน

การพัฒนาประเทศอย่างสมดุล ทั้งนี้เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั้นไม่เพียงแต่เป็นปรัชญาด้าน เศรษฐศาสตร์การพัฒนา แต่ยังเป็นกรอบการดำรงชีวิสำหรับบุคคลทั่วไปได้ด้วย

ซึ่งพระองค์ ได้พระราชทาน แนวความคิดดังกล่าว เพื่อให้พสกนิกรของพระองค์ นำไปเป็นแนวทาง ในการสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ในขั้นต้น และจะหลังจากนั้นภาพรวมทั้งประเทศ ก็จะเกิดภูมิคุ้มกันขึ้นเอง หลังจากที่ ประชาชนชาวไทยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง และในขั้นต้นนั้น ประชาชนชาวไทยต้องค้นหาตนเอง ซึ่งการ ค้นหาตนเอง หรือ อาจจะสำรวจตนเอง ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ ชุมชนนั้น หรือ คนนั้น รู้ว่า ตัวเองมีคืออะไร ซึ่งอาจจะ เป็น สถานที่ต่าง ๆ ภูมิปัญญาต่าง ๆ ซึ่งหลังจากนั้นให้นำทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านั้น มา บูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และตนเอง โดยจะถือว่าเป็นก้าวแรกที่ชุมชนนั้น จะมีพัฒนาและพึ่งพา ตนเองได้ และหลังจากประชาชนชาวไทยพึ่งพาตนเองได้แล้ว ก็จะทำให้ประเทศชาติเกิดความเข้มแข็งต่อไป

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกร และเศรษฐกิจของประเทศจะ ขึ้นอยู่กับการเกษตร และการท่องเที่ยว เป็นหลัก เนื่องจากทรัพยากรที่ประเทศมีอยู่จะเป็นทรัพยากรที่เกิดตาม ธรรมชาติ เช่นแหล่งเที่ยวตามธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตก ภูเขา ถ้ำ ฯลฯ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็จะมีแหล่ง ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีอยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะ แถบอีสานใต้ ซึ่ง ประกอบไปด้วย นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี มีแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร มากมายหลายแหล่ง เช่นกัน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ต้องการส่งเสริม พัฒนา และสร้างศักยภาพให้กับ ประเทศไทย เพื่อแข่งขันกับนานาประเทศ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งถือได้ว่าเป็น ความเด่นของ ประเทศไทยอยู่แล้ว ประกอบกับ ประชาชนชาวไทย มีพระมหากษัตริย์ ที่ทรงปรีชา โดยพระองค์ได้ พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการนำแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการ กับการท่องเที่ยว เชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ทำให้ความสามารถ ในการแข่งขัน ของประเทศมีขีด ความสามารถมากยิ่งขึ้น และงานวิจัยนี้ได้ทำการสำรวจหาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตรพอเพียงหลายแห่ง แต่มีบางแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วดำเนินการด้วยขาดความรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ส่วน ใหญ่ดำเนินการตามวิถีชีวิต ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ เท่านั้น จึงทำให้ขาดการจัดการที่ดี และหลังจากได้ศึกษา รูปแบบการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นแล้ว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง มีรูปแบบการ จัดการ มีโครงสร้างการบริหารจัดการ ที่เด่นชัด และข้อมูลที่ได้จากการเก็บใน ครั้งนี้ จะนำข้อมูลมาใช้ ประโยชน์ และเพิ่มศักยภาพการพัฒนา และการแข่งขันกับนานาประเทศต่อไป และสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ให้กับประเทศชาติได้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
4. เพื่อกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

1.3 คำถามการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีลักษณะแบบใดบ้าง
3. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีลักษณะอย่างไร
4. ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยถ้าพิจารณาแต่ละคำถามสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. คำถามที่ 1 คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ต้องเน้นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้
2. คำถามที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและจะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก
3. คำถามที่ 3 คือ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและจะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก
4. คำถามที่ 4 คือ ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อกำหนด

ยุทธศาสตร์ต่อไป

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้

การสุ่มตัวอย่าง จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิเพื่อกำหนดกลุ่มประเภทธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ หลังจากนั้นจะทำการสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการแต่ละประเภทๆ ละ 3 ตัวอย่างในแต่ละจังหวัดทั้ง 6 จังหวัด

1.5 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

1. ทำให้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ว่ามีลักษณะอย่างไร
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ว่ามีแนวทางอย่างไร
4. สามารถจัดกลุ่มประเภทของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ได้
5. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ว่ามีแนวทางอย่างไรตั้งแต่เริ่มทำกิจการจนการเปลี่ยนมาเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)

ทำให้มีฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้

1.7 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในหน่วยงานตนเองได้

1.8 นิยามศัพท์

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านการเกษตร ที่ตนเองมีอยู่ หรือ หาได้ ตามความเป็นอยู่ นำมาใช้อย่างจำเป็น และคุ้มค่าด้วยปัญญาไม่ใช่วัยคัฒหา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น
2. การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย

3. การนำ (leading) หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลและจูงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

4. การควบคุม (controlling) หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแล ความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง คือ การทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง มีความมั่นคง และมีความก้าวหน้าขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนเกษตรต่าง ๆ วนเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ ฯลฯ โดยแหล่งเกษตรกรรมนั้นจะต้องดำเนินการอยู่ภายใต้ความพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่จัดได้ว่า เป็นประเทศหนึ่งที่ค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์ มาตั้งแต่ในอดีต จนมีคำกล่าวที่ทำให้คนไทยมีความภาคภูมิใจ ประโยคหนึ่ง คือ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ซึ่งในอดีตภาพลักษณ์ของประเทศไทยจะเป็นลักษณะนี้ หรือมีความพอเพียงในความเป็นอยู่ รักสันโดษ แต่ในบางครั้งคนไทยขาดความตระหนัก และความภูมิใจที่เป็นไทย ทั้งที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ไม่เหมือนประเทศใด มีแต่คนอยากมาอยู่ อยากมาเที่ยว แต่คนไทยเสียเองต่างหากที่ไม่มีความภูมิใจที่เป็นไทย ไม่ซื้อของไทย ไม่เที่ยวเมืองไทย ทั้งที่สถานที่ท่องเที่ยวของไทยก็ได้ถูกประกาศเป็นมรดกโลกหลายแหล่ง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง เพื่ออย่างหนึ่งเป็นการผสมผสานการท่องเที่ยวกับการเกษตร ตามโครงการพระราชดำริ และเป็นแรงผลักดันการท่องเที่ยวไทย และทำให้คนไทยภูมิใจที่เป็นคนไทยมากยิ่งขึ้น โดยการวิจัยนี้ นอกจากจะทำการสำรวจแล้วยังได้ค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังจะกล่าวในลำดับต่อไป

2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ วัฒนธรรมการเกษตรที่เป็นวิถีชีวิตและเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัจจุบันเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ มลพิษในสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวม อีกทั้งการเกษตรถูกคุกคามด้วยอุตสาหกรรมส่งผลให้ปริมาณของผลผลิตการเกษตรลดลงตามลำดับ เมื่อการท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรลดลงตามลำดับ เมื่อการท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงได้รับการสนับสนุนเพื่อเป็นแนวทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยวและเป็นการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรโดยเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศให้คุ้มค่าและเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกระแสนิยมใหม่ จึงมีการให้คำนิยามศัพท์ค่อนข้างหลากหลายโดย

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ(2544) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความ

สวยงาม ความสำเร็จ และผลิตผลในสวนเกษตร อันได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2546) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ว่า การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เนื้ออื่นใดถือการได้หวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิกับอาชีพเกษตรกรรมรากฐานของแผ่นดินไทยที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย อีกทั้งได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีรูปแบบกิจกรรม และการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมจนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงท่ามกลางทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงาม บริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชน ความประทับใจที่เกิดจากจากได้ชม ชิม ชื้อผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ผู้มาท่องเที่ยว ทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ผลิตภัณฑ์แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว (2547) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และความเพลิดเพลินในแหล่งเกษตรกรรมนั้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่า คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมสวนเกษตรวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

จากนิยามความหมายข้างต้น พอจะสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ว่า หมายถึง การเดินทางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ หรือพักผ่อนในแหล่งที่มีกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับวิถีการเกษตร โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นพลังขับเคลื่อนของกระบวนการผลิตและการจำหน่าย สินค้าและบริการทางเกษตรอย่างเป็นระบบ อันเป็นความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมการเกษตรได้จากการใช้ชีวิตจริงของเจ้าของพื้นฐานเป็นการสัมผัสประสบการณ์ตรง ภายใต้ความร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2548) ได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตร หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ พื้นที่ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ป่า เป็นต้น และทรัพยากรด้านการจัดการ เช่น เกษตรกร องค์การท้องถิ่น ความรู้ทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีทางการเกษตรต่างๆ

2. ตลาดนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ หนึ่ง ประชาชนและเกษตรกรทั่วไปที่มีความสนใจด้านการเกษตร เพื่อศึกษาหาความรู้เป็นแนวทางการประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเอง และ สอง คือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน สนใจในการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและกิจกรรมการเกษตรต่างๆ อยากเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของเกษตรกร

3. การบริการการท่องเที่ยว หมายถึง การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การให้ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การจัดจำหน่ายพืชผลและผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ การให้บริการนำเที่ยว หรือด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2.1 การเกษตรไทย

รำไพ แก้วสุริยะ (2544) ได้ให้ความหมายของลักษณะของกิจกรรมการเกษตรสามารถแบ่งเป็นกิจกรรมย่อยๆ ได้แก่

1. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑชาข้าว ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่างๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว วัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่นาตะวัน

3. การทำสวนผลไม้ (Orchard) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมทั้งการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนไผ่ สวนปาล์มน้ำมัน

4. การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภทรวมถึงการทำไรสวนผัก ไร่อั่ว ไร่อั่วโพดข้าวฟ่าง ไร่อั่วไทย เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมพืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องดื่มน้ำ เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิ การเลี้ยงไหม การทำฟาร์มปลา การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะไกร่ ฟาร์มจระเข้ บาง

แห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสภากาชาดไทย ด้วย

7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตผลทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกชุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ เทศกาลลำไย เทศกาลกินปลา เป็นต้น

2.3 เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภายใต้เงื่อนไขและสถานการณ์เปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่ง จึงต้องปรับตัวและทบทวนกระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศใหม่ โดยกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาในอนาคตที่คำนึงถึง การสร้างความสมดุลและภูมิคุ้มกันในระบบเศรษฐกิจไทย สามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีการพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น มีการเตรียมความพร้อมที่ดีรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลก เพื่อรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศและการพัฒนาสังคมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในระยะยาว และภายใต้สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่ถือว่าเป็นรอยต่อระหว่างความมั่นคง หรือ จะเกิดวิกฤตมากกว่าเดิม ดังนั้นการทำให้บ้านเมืองเกิดความสมดุล มีความสำคัญยิ่ง ดังคำพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล: พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ว่า “การพัฒนานั้นไม่จำเป็นที่จะต้องรุ่งเรืองอย่างยอด หากเราสามารถรักษาความพออยู่พอกินได้ ก็นับว่ายอดเยี่ยมแล้ว” และการพัฒนาอย่างยั่งยืน นั้น ควร “ทำไปตามลำดับขั้นจากการสร้างพื้นฐานความพอดี พอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้น ให้เป็นพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป นอกจากนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นแนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล ทั้งนี้เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั้นไม่เพียงแต่เป็นปรัชญาด้านเศรษฐศาสตร์การพัฒนา แต่ยังเป็นกรอบการดำรงชีพสำหรับบุคคลทั่วไปได้ด้วย

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคเกษตรกรรม : ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว และปัญหาความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตรซึ่งทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงทั้งด้านรายจ่ายและรายรับ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไทยยากจนนั้น เกษตรกรควรมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันด้านอาหารสำหรับบริโภคภายในครัวเรือนเป็นอันดับแรกและเมื่อครอบครัวมีความมั่นคงด้านอาหาร ก็สามารถใช้เวลาที่เหลืออยู่เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักและผลไม้ เพื่อบริโภคเอง และส่วนที่เหลือสามารถนำไปขายในตลาดได้ โดยเน้นหลักพอประมาณ คือ ไม่ได้ทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดที่มักจะมีความไม่แน่นอน และเกิดขึ้นเพียงระยะเวลาอันสั้นเท่านั้น ทั้งนี้ เกษตรกรจำเป็นต้องมีความ

รอบคอบและมีเหตุผลในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อกระจายความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกและอยู่เหนือการควบคุมของเกษตรกรเอง

ภาคส่งออก : เนื่องจาก ประเทศไทยต้องส่งออกสินค้าเพื่อหาเงินตราต่างประเทศมาซื้อสินค้าที่เราไม่สามารถผลิตเองได้ และสินค้าเหล่านี้ต้องแข่งขันได้ในตลาดโลก ดังนั้น การวางแผนทางการแข่งขันสำหรับสินค้าเกษตร ดังนั้น การกำหนดนโยบายจึงเป็นไปด้วยความลำบาก แต่กระนั้นแล้ว การกำหนดนโยบายใช้วิธีการคือยึดหลักการเดิม หรือ นโยบายเดิม แล้วนำมาปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยยุทธศาสตร์ต่าง ๆ หรือนโยบายต่าง ๆ ยังคงใช้อยู่ดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ

1. ยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

เป้าหมาย เพิ่มผลผลิตการผลิตในทุกภาคการผลิตและบริการ เพิ่มส่วนแบ่งตลาดส่งออกของไทยโลกจากร้อยละ 0.9 ในปี 2544 ให้อยู่ในระดับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1.0 ในปี 2547 การส่งออกขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 รายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศ คนไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ต่างชาติเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 8

2. เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

เป้าหมาย เสริมภูมิจระดับฐานรากมีความเข้มแข็ง ประเทศมีความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุตสาหกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของประเทศ มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น โครงสร้างพื้นฐานได้รับการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การพัฒนาสังคม การแก้ไขปัญหาคความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิต

เป้าหมาย ลดความยากจน คนยากจนและเกษตรกรรายย่อยมีโอกาส/ทางเลือกในการประกอบอาชีพ/เข้าถึงแหล่งทุนในระบบและบริการพื้นฐานของรัฐมากขึ้น ลดปัญหาการว่างงาน และเพิ่มศักยภาพฝีมือแรงงาน สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ประชากรไทยมีสุขภาพอนามัยที่ดี เข้าถึงหลักประกันสุขภาพทั่วถึง ประชากรไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด

4. ความมั่นคงของชาติ การต่างประเทศ การอำนวยความสะดวก

เป้าหมาย กองทัพสามารถดำรงสภาพพร้อมรับในการป้องกันประเทศและช่วยพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ผลประโยชน์ของประเทศได้รับการคุ้มครอง/ ลดข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ ประชาชนมีความมั่นใจในการอำนวยความสะดวก

5. การบริหารจัดการประเทศ

เป้าหมาย ระบบราชการมีประสิทธิภาพ มีระบบตรวจสอบด้วยการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง จัดความสามารถในการจัดเก็บรายได้สูงขึ้น ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น มีระบบการสนับสนุนการกระจายอำนาจที่โปร่งใส (อ้างอิงใน <http://www.cdd.go.th/jarupong/september46/460901/j460829.htm>)

จะพบว่าในแต่ละยุทธศาสตร์ล้วนแล้วมีความสำคัญทั้งสิ้น ถ้ามองในมิติของการท่องเที่ยว คงจะเน้นที่ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ มากที่สุด ทั้งนี้ หนึ่งประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ๆ แต่การที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศนั้น ที่สำคัญที่สุด คือ คนไทยรู้จักประเทศตนเอง ดีหรือยัง และงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเทศไทย และ จังหวัดในเขตอีสานใต้ 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, สุรินทร์, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2547 – 2551

เป้าประสงค์ การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสาขาหลักที่เติบโตอย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย ที่สามารถกระจายรายได้ และโอกาสการพัฒนาแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย ภายในปี 2551

เป้าหมาย

ในปี 2551 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 20 ล้านคน หรือ มีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 700,000 ล้านบาท

ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ และใน แต่ละกลยุทธ์ มีแนวทางปฏิบัติ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันตลาดเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศและมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. จัดทำสื่อการขายที่มุ่งเน้นคุณภาพสินค้าและความหลากหลายให้ตรง กลุ่มเป้าหมายการตลาดท่องเที่ยวตามภารกิจยุทธศาสตร์
2. สร้างโอกาสในการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
3. การเพิ่มประสิทธิภาพสื่อส่งเสริมการตลาด

4. ส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น Gateway ในภูมิภาคเอเชีย และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. นำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวในลักษณะ Combined Destination ทั้งโดยภาคเอกชนและกรอบความร่วมมือของภาครัฐ (ทางบก, ทางอากาศ)

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทางบกกับประเทศเพื่อนบ้าน

3. ส่งเสริมความร่วมมือทางการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศ และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. ระบบสารสนเทศด้านการตลาดและพัฒนา

1.1 ปรับปรุง Website ให้เป็น Portal Site เพื่อเพิ่มช่องทางให้บริการ 2 ลักษณะ คือ

E-commerce และ B to B

1.2 ระบบ Call Thailand ทาง Internet เพื่อพัฒนาระบบ Call Center ให้สามารถบริการได้ 24 ชั่วโมง

1.3 จัดทำ Database ของกลุ่ม High-yield และ Expats เพื่อใช้เสนอขาย

Package/Promotion ทาง Direct Mail

1.4 จัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

1.5 ระบบสารสนเทศด้านการบริหาร

2. จัดทำระบบ Excellent Center ที่เป็นศูนย์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนอ้างอิงและบริการประชาชน

3. จัดทำระบบฐานข้อมูลและสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว เผยแพร่ประชาชนและนักท่องเที่ยวทั่วโลก

4. สร้างระบบเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

5. พัฒนาระบบบูรณาการข้อมูลทางการท่องเที่ยวระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริม World Event Marketing และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. เสนอขายเทศกาลงานประเพณี และกิจกรรม ให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวหลัก ทั้งกับ Trade และ Consumer ในตลาดที่มีศักยภาพ และมีความสนใจอย่างครบวงจร

2. สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการจัด World Event Marketing เพื่อนักท่องเที่ยวจดจำและเกิดค่านิยม ในการเดินทางท่องเที่ยว

3. สร้างช่องทางการขายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ และใน แต่ละกลยุทธ์ มีแนวทางปฏิบัติ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 สร้าง พัฒนา พื้นฟู และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เป็น Magnet และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน
2. พื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักตามประเภทสินค้าการท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและโอกาส

กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. ส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนสามารถพัฒนาและบริหารธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจและวิสาหกิจชุมชน
2. สร้างและบูรณาการระบบพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพมาตรฐานสากลเป็นศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาค
3. เพิ่มปริมาณและคุณภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ฯ ทั้งในและต่างประเทศ
4. สนับสนุนและสร้างมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลก

กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มมาตรฐานการอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยว และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. เพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการผ่านเข้าออกประเทศไทย
2. ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการอำนวยความสะดวกการผ่านแดน
3. จัดให้มีระบบบริการข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
4. ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้ได้ มาตรฐานสากลในแหล่งท่องเที่ยว
5. การปรับปรุงระบบการขนส่ง และการเชื่อมโยงเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ชาติ ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. พัฒนาระบบอำนวยความสะดวกและเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการของภาครัฐเกี่ยวกับความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

2. ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศในการส่งเสริมบริการที่เป็นธรรมและแก้ไขปัญหาคาเรียดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว
3. จัดทำมาตรฐานความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และให้มีการบังคับใช้อย่างทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ และในแต่ละกลยุทธ์ มีแนวทางปฏิบัติ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถของกระทรวงฯ เพื่อให้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. ปรับโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภายในกระทรวงฯ ให้สามารถปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
2. พัฒนาทักษะและขีดความสามารถของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในของกระทรวงฯ ให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546
4. สร้างระบบการวางแผน จัดการงบประมาณ และติดตามประเมินผลของหน่วยงานตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการในทุกระดับทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนในประเทศ และต่างประเทศ และมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. พัฒนาสมรรถนะและศักยภาพในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวคิดริเริ่มด้านการท่องเที่ยว ในทุกระดับ
2. จัดให้มีระบบรองรับ ป้องกัน และแก้ปัญหาวิกฤติที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว โดยมีกองทุน “Crisis Management Fund” เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งจัดสรรจากรายได้ภาครัฐที่มาจากการท่องเที่ยว
3. พัฒนากลไกเพื่อรองรับความร่วมมือการท่องเที่ยว ในระดับพหุภาคี และทวิภาคี ให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง
4. ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นแกนกลางในการบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับกลุ่มจังหวัด ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3 การปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวและมีแนวทางการปฏิบัติ คือ

1. จัดให้มีการศึกษา ทบทวน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ทั้งทางตรง และทางอ้อมในเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่อง
  2. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถ ในการออกข้อบังคับต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  3. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้าน การท่องเที่ยว มีความรู้และเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว
- (กระทรวงการท่องเที่ยว อ้างใน <http://www.mots.go.th/strategy/stTourism47-51/chartTourism.files/frame.htm#slide0003.htm>)

แผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

(นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ และบุรีรัมย์)

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตรส่งออก
  - 1.1 การพัฒนาการเกษตรและแปรรูปข้าวหอมมะลิเพื่อส่งออก
  - 1.2 การพัฒนาการเกษตรและแปรรูปแป้งมันสำปะหลังเพื่อส่งออก
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตรส่งออก
  - 1.1 เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้แก่เกษตรกร
  - 1.2 เพิ่มขีดความสามารถในการแปรรูปให้แก่ผู้ประกอบการ
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
  - 2.1 ส่งเสริมการตลาดนำการผลิต
  - 2.2 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
  - 2.3 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว
  - 3.1 เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
  - 3.2 พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
  - 3.3 เพิ่มศักยภาพสินค้าและบริการ
  - 3.4 พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
  - 3.5 พัฒนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตรส่งออก
  - 1.1 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผลผลิตการเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐาน
  - 1.2 เพิ่มขีดความสามารถในการแปรรูปและส่งออกข้าวหอมมะลิ
  - 1.3 เพิ่มขีดความสามารถในการแปรรูปและส่งออกแป้งมันสำปะหลัง
  - 1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเกษตรมีความเข้มแข็ง
  - 1.5 ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในการผลิตสินค้าการเกษตร

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

2.1 ส่งเสริมผู้ประกอบการผ้าไหมรายใหม่

2.2 ฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มประกอบการให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว

3.1 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

3.2 พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

3.3 พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย ภาคเหนือประกอบด้วยเทือกเขาจำนวนมาก จุดที่สูงที่สุด คือ ดอยอินทนนท์ (2,576 เมตร) ในจังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงโคราชติดกับแม่น้ำโขงทางด้านตะวันออก ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสายน้ำไหลลงสู่อ่าวไทย ภาคใต้มีจุดที่แคบลง ณ คอคอดกระแล้วขยายใหญ่เป็นคาบสมุทรมลายู

แผนพัฒนาการท่องเที่ยว

- มุ่งเพิ่มการสร้างมูลค่าแก่แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับตลาดกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาเส้นทางทางท่องเที่ยว ตลอดจนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลาย เพื่อดึงใจให้นักท่องเที่ยวพักนานวัน และเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น โดยคำนึงถึงคุณภาพ ของการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน
- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาท ร่วมร่วมพัฒนาในการแก้ไข ด้านท่องเที่ยว
- สนับสนุนการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนา บริการข้อมูลข่าวสารในระบบที่ทันสมัย ด้วยโครงข่ายคอมพิวเตอร์
- ส่งเสริมผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด
- ส่งเสริมให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

(อ้างอิงใน <http://www.thaimain.org/thai/thailand/tour2.html>)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

แผนที่ 1 แสดงแผนที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นที่ราบใหญ่ตอนใจกลางของแหลมทอง หรืออินโดจีน มีทิวเขาเป็นกรอบล้อมรอบพื้นที่อยู่เกือบทุกด้าน จึงมีสภาพเป็นที่ราบสูง พื้นที่แยกออกจากภาคกลาง และภาคตะวันออกโดยมีทิวเขา และป่าใหญ่กั้นไว้ มีลำน้ำโขงกั้นอยู่ทางเหนือและทางตะวันออกและเป็นเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาว

ในทางประวัติศาสตร์ ในสมัยโบราณภาคนี้เคยเป็นอาณาจักรขอมก่อนที่จะตกมาเป็นของไทย ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีชนชาวมอญ และส่วยปะปนอยู่กับชนชาติไทยทางตอนใต้ของภาค ส่วนทางตอนเหนือและตะวันออก มีชนชาวเวียดนามเข้ามาปะปนอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามมหาเอเชียบูรพา ได้มีชาวนิยมอพยพเข้ามาอยู่อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีชนชาติอยู่ทั่วไปทั้งที่เป็นจีนแท้และลูกผสม

โดยเหตุที่มีพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีอากาศร้อนจัด และหนาวจัด พื้นดินไม่เก็บน้ำจึงมีสภาพแห้งแล้ง พื้นที่อันกว้างขวางจึงเป็นป่าดงและทุ่งหญ้า อย่างไรก็ตามในระยะต่อมาเมื่อได้มีโครงการชลประทานเพิ่มมากขึ้นทำให้ภาคนี้กลับกลายเป็นอยู่ข้าวอันน้ำแหล่งที่ส่งรองจากภาคกลาง

ในด้านภูมิรัฐศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในวงกระหนาบของประเทศลาวและเขมร การติดต่อกับประเทศลาวทำได้สะดวกตลอดแนวชายแดน เพราะมีเพียงลำน้ำโขงกั้นอยู่ และประชาชนเป็นชนเผ่าเดียวกันกับไทย ส่วนทางเขมรนั้น ทิวเขาพนมดงรักกั้นอยู่อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ การติดต่อถูกจำกัดอยู่ตามช่องทางต่างๆ ผ่านเขาที่สูงชันและเป็นแนวยาวตลอด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ประมาณ ๑๕๕,๔๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ประเทศไทย และมีประชากรอยู่ประมาณหนึ่งในสามของประชากรทั้งประเทศ

(อ้างอิงใน <http://www.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/geography/geo6.htm>)

จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลทั่วไป

นครราชสีมา สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่เดิมมี "เมืองเสนา" ตั้งอยู่ทางฝั่งใต้ของลำตะคอง และ "เมืองโค รามปุระ" ตั้งอยู่ฝั่งเหนือของลำตะคอง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงสร้างเมืองขึ้นมาใหม่อีกเมืองหนึ่งให้อยู่กึ่งกลางเมืองทั้งสองนี้ จึงนำชื่อของเมืองทั้งสองมารวมกันตั้งให้เป็นเมืองแห่งใหม่ชื่อ "นครราชสีมา"

นครราชสีมา นับเป็นเมืองปากประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เคยเป็นเมืองใหม่ที่สำคัญยิ่งในสมัยโบราณ ตั้งอยู่บนที่ราบสูง มีภูเขาและป่าสลับซับซ้อน ประกอบด้วยโบราณสถานของพวกขอมหลายแห่ง ดินแดนแห่งนี้เคยเป็นเมืองแห่งวีรกรรมอันกล้าหาญของวีรสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 คือ คุณหญิงโม หรือท้าวสุรนารี และนางสาวบุญเหลือ จนเป็นที่ยกย่องกล่าวขวัญ ชาวเมืองนครราชสีมาได้สร้างอนุสาวรีย์ของ ท้าวสุรนารี หรือ "ย่าโม" ไว้ที่หน้าประตูชุมพล และประตูชุมพลอันเป็นสัญลักษณ์ของเมืองนั้นเป็นฝีมือนายช่างชาวฝรั่งเศส

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก เครื่องปั้นดินเผาจากด่านเกวียน, ผ้าไหม, ผ้ามัดหมี่ปักธงชัย อาหารพื้นเมือง ได้แก่ หมูยอ, หมูหยอง, หมูแผ่น, แหนม, ไส้กรอก, กุนเชียง อาหารขึ้นชื่อ ได้แก่ หมี่โคราช

เส้นทางคมนาคม

ห่างจากกรุงเทพฯ 259 กิโลเมตร

ตราประจำจังหวัด

รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีประดิษฐานอยู่หน้าประตูชุมพล

ต้นไม้ประจำจังหวัด

" สาธร " *Millettia Leucantha Kurz.*

อาณาเขต

มีพื้นที่ 20,495 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และขอนแก่น

ทิศใต้ : ติดต่อกับจังหวัดนครนายก, ปราจีนบุรี และสระแก้ว

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และสระบุรี

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 24 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอปากช่อง
3. อำเภอสี่คิ้ว
4. อำเภอสูงเนิน
5. อำเภอขามทะเลสอ
6. อำเภอด่านขุนทด
7. อำเภอพิมาย
8. อำเภอกง
9. อำเภอโนนไทย
10. อำเภอโนนสูง
11. อำเภอขามสะแกแสง
12. อำเภอโนนแดง
13. อำเภอชุมพวง
14. อำเภอบัวใหญ่
15. อำเภอแก้งสนามนาง
16. อำเภอบ้านเหลื่อม
17. อำเภอจักราช
18. อำเภอห้วยแถลง
19. อำเภอปักธงชัย
20. อำเภอโชคชัย
21. อำเภอครบุรี
22. อำเภอเสิงสาง
23. อำเภอหนองบุญนา
24. อำเภอประทาย และ

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอวังน้ำเขียว

จังหวัดชัยภูมิ

ข้อมูลทั่วไป

ชัยภูมิ เป็นเมืองเก่าแก่มากตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ ซึ่งถือว่าเป็นเมืองผ่านของขอม มีหลักฐานหลงเหลือ คือ ปรากฏศิลาหลายแห่ง เช่น ปรากฏที่ พระธาตุหนองสามหมื่น พระธาตุกุคจอก ฯลฯ

ชัยภูมิ เป็นจังหวัดที่อยู่กึ่งกลางของประเทศไทยที่มีชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวในการเป็นดินแดนแห่งธรรมชาติ และทุ่งดอกไม้อันงดงาม

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ผ้าไหมมัดหมี่, ผ้าฝ้าย, ผ้าขิด, หมอนขวาน และสิ่งประดิษฐ์จากผ้าทอ นอกจากนี้ยังมีเครื่องจักสานฝีมือประณีต และไม้กวาดที่สานที่มีรสชาติอร่อย

เส้นทางคมนาคม

ห่างจากกรุงเทพฯ 332 กิโลเมตร

ตราประจำจังหวัด

รูปทรงสามชาย

ต้นไม้ประจำจังหวัด

" จี้เหล็กบ้าน " Cassia Siamea Britt.

อาณาเขต

มีพื้นที่ 12,779 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และขอนแก่น

ทิศใต้ : ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดลพบุรี

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอกอนสวรรค์
3. อำเภอแก้งคร้อ
4. อำเภอหนองบัวแดง

5. อำเภอเกษตรสมบูรณ์
6. อำเภอภูเขียว
7. อำเภอบ้านแท่น
8. อำเภอคอนสาร
9. อำเภอบ้านเขว้า
10. อำเภอจัตุรัส
11. อำเภอบำเหน็จณรงค์
12. อำเภอเทพสถิต
13. อำเภอหนองบัวระเหว
14. อำเภอภักดีชุมพล
15. อำเภอเนินสง่า

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอซับใหญ่

จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลทั่วไป

บุรีรัมย์ อดีตเคยเป็นที่อยู่ของชนโบราณตั้งแต่ก่อนยุคขอมเรืองอำนาจ เดิมทีบุรีรัมย์ตั้งอยู่ที่เมืองนางรอง เรียกว่า "เมืองแปะ" และได้มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อ พ.ศ. 2478 มาเป็นบุรีรัมย์ในปัจจุบัน

บุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือที่เรียกกันว่าอีสานใต้ เป็นดินแดนที่ร่มเย็นและน่ารื่นรมย์สมกับชื่อจังหวัด ซึ่งแปลว่า "เมืองแห่งความหรรษารื่นรมย์"

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ผ้าฝ้ายที่พุทไธสง, ปลาจ่อมประโคนชัย, มะพร้าวเผา ขาหมูเลิศรสที่นางรอง, กุนเชียงและไก่ย่างที่ลำปลายมาศ ผ้าไหมสีสวย, น้ำผึ้งหวาน, หัวผักกาดดองน้ำผึ้ง, กุ้งอร้อยที่สะตึก

เส้นทางคมนาคม

ห่างจากกรุงเทพฯ 384 กิโลเมตร

ตราประจำจังหวัด

รูปเทวดารำอยู่บนปราสาทเขาพนมรุ้ง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

" กาพพฤกษ์ " Cassia Grandis Linn.F.

อาณาเขต

มีพื้นที่ 10,330 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ : ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรีและเทือกเขาพนมมาลย์

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

การแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอนางรอง
3. อำเภอลำปลายมาศ
4. อำเภอประโคนชัย
5. อำเภอพุทไธสง
6. อำเภอสตึก
7. อำเภอกระสัง
8. อำเภอบ้านกรวด
9. อำเภอคูเมือง
10. อำเภอละหานทราย
11. อำเภอหนองกี่
12. อำเภอปะคำ
13. อำเภอนาโพธิ์
14. อำเภอหนองหงส์

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 กิ่งอำเภอ คือ

1. กิ่งอำเภอห้วยราช
2. กิ่งอำเภอโนนสุวรรณ
3. กิ่งอำเภอพลับพลาชัย
4. กิ่งอำเภอชำนิ

5. กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
6. กิ่งอำเภอโนนดินแดง

จังหวัดสุรินทร์

ข้อมูลทั่วไป

สุรินทร์ เป็นจังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง เป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยขอมในปี พ.ศ. 2306 ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา หัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ได้ย้ายผู้คนมาตั้งบ้านเรือนใหม่ที่บ้านคูประทาย ซึ่งเป็นตัวเมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน และเปลี่ยนชื่อเป็น "เมืองประทายสมันต์" โดยมีพระสุรินทรภักดี ศรีณรงค์จางวาง เป็นเจ้าเมืองคนแรก และได้รับการเปลี่ยนชื่อเป็น "เมืองสุรินทร์" เมื่อ พ.ศ. 2329

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

หัตถ์ภาคคอง มีทั้งเค็มและหวานนอกจากนี้ยังมีกุนเชียง, หมูยอ, หมูแผ่น และหมูหยอง อีกทั้งยังมีผ้าไหม, ผ้าฝ้ายทอมือ, เครื่องหวาย, เครื่องเงิน

เส้นทางคมนาคม

ห่างจากกรุงเทพฯ 457 กิโลเมตร

ตราประจำจังหวัด

รูปพระอินทร์ทรงช้าง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

" มะค่าแต้ " *Sindora Siamensis Teijsm.ex Miq.*

อาณาเขต

มีพื้นที่ 8,242 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ : ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอชุมพลบุรี
3. อำเภอท่าตูม
4. อำเภอจอมพระ
5. อำเภอปราสาท
6. อำเภอกาบเชิง
7. อำเภอรัตนบุรี
8. อำเภอสนม
9. อำเภอศีขรภูมิ
10. อำเภอลำดวน
11. อำเภอบัวเชด
12. อำเภอสำโรงทาบ
13. อำเภอสังขะ

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอศรีณรงค์ และ กิ่งอำเภอโนนนารายณ์

จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลทั่วไป

ศรีสะเกษ เป็นดินแดนแห่งขอมโบราณ สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ราวๆ ปี พ.ศ. 1545-1592 มีชื่อเดิมว่า "ขุขันธ์" ต่อมา พ.ศ.2325 พระภักดีภูธรสงครามได้แยกออกมาตั้งเมืองแห่งใหม่ทางเหนือของ ขุขันธ์ ชื่อ "เมืองศรีสะเกษ" พ.ศ. 2474 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกฐานะเมืองศรีสะเกษขึ้นเป็นจังหวัด ยกขุขันธ์เป็นอำเภอ

ศรีสะเกษ ตั้งอยู่ในภาคอีสานตอนล่าง เป็นที่ตั้งของพระวิหารที่มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถานที่สำคัญ และยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ผ้าไหม และผ้าฝ้ายมัด ทอกันมากที่กิ่งอำเภอบึงบูรพ์ และอำเภออุทุมพรพิสัย สินค้าหัตถกรรม เช่น ครุแก้วน้อย, ตะกร้า, กระเป๋าจักสาน สินค้าประเภทอาหารการกิน เช่น ไข่เค็มที่อำเภอไพรบึง, หอมแดง, กระเทียม และกระเทียมโทนดองน้ำผึ้ง

เส้นทางคมนาคม

ห่างจากกรุงเทพฯ 600 กิโลเมตร

ตราประจำจังหวัด

รูปปราสาทหินวัดสระกำแพง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

" ลำดวน " Melodorum Fruticosum Lour.

อาณาเขต

มีพื้นที่ 5,842 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด

ทิศใต้ : ติดต่อกับเทือกเขาพนมดงรัก เขตแดนไทยกับกัมพูชา

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอกันทรารมย์
3. อำเภอกันทรลักษณ์
4. อำเภอราษีไศล
5. อำเภออุทุมพรพิสัย
6. อำเภอชุมหาญ
7. อำเภอไพรบึง
8. อำเภอปรังค์ภู
9. อำเภอขามน้อย
10. อำเภอห้วยทับทัน
11. อำเภอขุขันธ์
12. อำเภอโนนคูณ

13. อำเภอศรีรัตนะ

14. อำเภอภูสิงห์

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 กิ่งอำเภอ คือ

1. กิ่งอำเภอบึงบูรพ์
2. กิ่งอำเภอน้ำเกลี้ยง
3. กิ่งอำเภอวังหิน

จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลทั่วไป

อุบลราชธานี แถบนี้มีชนชาติข่า ส่วย อพยพมาจากกรุงศรีสัตนาคนหุต เข้ามาอาศัยอยู่ตั้งแต่อ่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงคิดจะรวบรวมผู้คนอพยพที่มาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ ณ บริเวณห้วยแระแม อันเป็นที่ราบริมแม่น้ำมูล ต่อมาภายหลังมีความชอบจากการนำกำลังเข้าช่วยกองทัพไทยตีเมืองนครจำปาศักดิ์ จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านแระแมเป็น "เมืองอุบลราชธานี" และแต่งตั้งให้ท้าวคำผง เป็นพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ เป็นเจ้าเมือง ภายหลังได้ย้ายมาตั้งใหม่ที่ "คงอุฝั่ง" อันเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

ผ้าฝ้ายทอมือ, หมอนจิต, ผ้าขาวม้า, ผ้าไหม, เครื่องทองเหลือง, เครื่องจักสาน ประเภทอาหาร ได้แก่ หมูยอ, หมูกุนเชียง, ไข่กรอกอีสาน และเค็มหมากนัต อาหารขึ้นชื่อ คือเนื้อปลาสาวยหรือปลาเทโพ หั่นเป็นชิ้นยาวๆ ดองในน้ำเกลือ และสับปะรดที่ซอยเป็นชิ้นเล็กๆ บรรจุในขวด นำมาปรุงอาหารเช่น อาหารประเภทหลน

เส้นทางคมนาคม

ห่างจากกรุงเทพฯ 580 กิโลเมตร

ตราประจำจังหวัด

รูปดอกบัวเหนือผิวน้ำ

ต้นไม้ประจำจังหวัด

" ยางนา " *Dipterocarpus Alatus* Roxb.

อาณาเขต

มีพื้นที่ 15,517 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ

ทิศใต้ : ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ตามแนวเทือกเขาบรรทัด

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดยโสธร

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ คือ

1. อำเภอเมือง
2. อำเภวารินชำราบ
3. อำเภอเดชอุดม
4. อำเภอพิบูลมังสาหาร
5. อำเภอตระการพืชผล
6. อำเภอเขมราฐ
7. อำเภอน้ำยืน
8. อำเภอโขงเจียม
9. อำเภอบุญหาริก
10. อำเภอโขงเจียม
11. อำเภอกุดข้าวปุ้น
12. อำเภอโพธิ์ไทร
13. อำเภอตาลสุม
14. อำเภอสิรินธร
15. อำเภอสำโรง
16. อำเภอนาจะหลวย
17. อำเภอม่วงสามสิบ
18. อำเภอศรีเมืองใหม่

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 กิ่งอำเภอ คือ

1. กิ่งอำเภอดอนมดแดง
2. กิ่งอำเภอทุ่งศรีอุดม

3. กิ่งอำเภอนาเยีย
4. กิ่งอำเภอนาตาล
5. กิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก
6. กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์

(อ้างอิงใน <http://www.hamanan.com/>)

ปัจจุบันประเทศไทย สถานการณ์บ้านเมืองยังน่าจับตามอง ทั้งนี้สาเหตุมาจากหลายสาเหตุ หนึ่งอาจจะเกิดมาจาก เกิดสภาวะเศรษฐกิจ จนฟองสบู่แตก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น วิกฤตบ้านเมือง ตั้งแต่นั้นมาจวบจนถึงปัจจุบัน ด้วยพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว“พ่อของแผ่นดิน” พระองค์ทรงมองการณ์ไกลเสมือนหนึ่ง เล็งเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้า ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผืนแผ่นดินไทย พระองค์ท่านทรงได้พระราชทาน ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ดังนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย หลักวิชาการ และหลักธรรมหลายประการ อาทิ

1. เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ
2. เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
3. จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า โลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี
4. ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน
5. จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการ ทุกขั้นตอน
6. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ จะเห็นได้ว่าหากประชาชนในทุกะดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ ประเทศไทยจะสงบสุข ร่มเย็นยืนยงอยู่ได้ด้วย ความสามารถ ความร่วมมือร่วมใจของคนไทยทุกคน

(สมพร เทพสิทธิ์า,การเดินทางตามรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต อ้างใน<http://www.travelfortoday.com/ourking01.htm>)

ในงานวิจัยนี้ มีเอกสารต่าง ๆ ที่จะคณะวิจัยจะต้องทำการศึกษา เพื่อที่จะใช้ในการตอบคำถามในวัตถุประสงค์ และงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่เป็นแบบผสมผสานระหว่าง เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และในทบทวนเอกสารและวรรณกรรมต่างที่เกี่ยวข้องจึงค่อนข้างมีมาก แต่คณะวิจัยก็ได้ทำการศึกษา และทำการสังเคราะห์และได้เรียบเรียงใหม่ ดังนี้

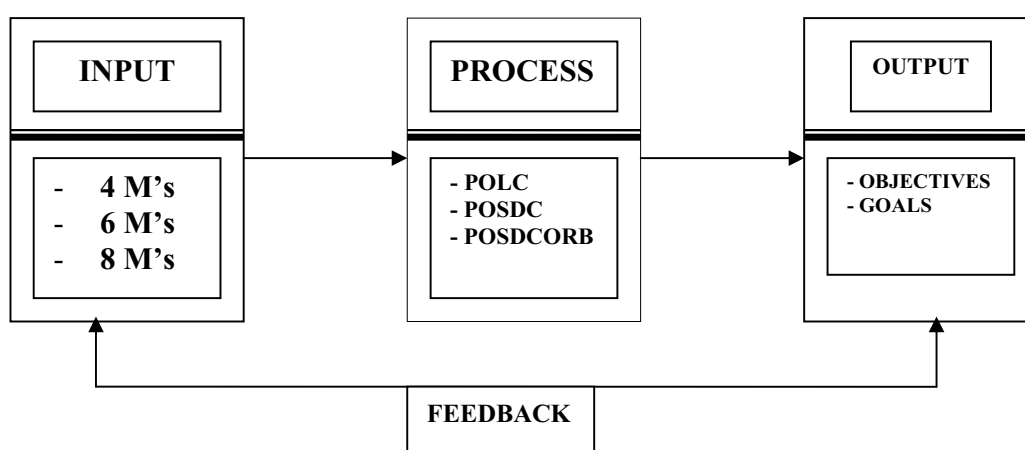
ในปัจจุบัน ความสำเร็จของระบบการทำงาน ส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นกับระบบบริหารจัดการ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ในกรณีที่มีความเหมาะสมกับระบบงานนั้นแล้ว มักจะทำให้การทำงานเต็มไปด้วยประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันได้มีนักวิชาการมากมายได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดการดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ ได้ให้ความหมายการจัดการ คือกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหารคือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดการองค์การ (Organizing)
3. การชี้นำ (Leading)
4. การควบคุม (Controlling)

ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีคำสำคัญ 3 คำ คือ กระบวนการ, ทรัพยากรการบริหาร และวัตถุประสงค์ สามารถนำมาเขียนเป็น แผนภูมิได้ดังภาพ

กระบวนการจัดการ

แผนภาพที่ 2 กระบวนการจัดการ

INPUT คือทรัพยากรการบริหาร (Management resources) อันได้แก่ **4 M's** ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการ / จัดการ (Method / Management) ถูกนำเข้าในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่เติบโตและพัฒนาขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M's เป็น **6 M's** ได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และ การตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานมีมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญและกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น **7 M's** และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใครไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่ม ข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิต รวมเป็น **8 M's** ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่สิ้นสุดราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมผลิตการจัดจำหน่ายและการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง

PROCESS คือ หน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องกระทำ ในปัจจุบันยึดถือหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ POLC การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การชี้นำ (Leading) และ การควบคุม (Controlling) ซึ่งมีพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่สมัยของ ฟาโย (Henri Fayol) ปี 1916 ที่เห็นว่าหน้าที่การจัดการ ประกอบด้วย POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การสั่งการ (Commanding), การประสานงาน (Coordinating), การควบคุม (Controlling) ต่อมาในปี 1937 กุลิกและเออร์วิค (Gulick และ Urwick) เห็นว่ากระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing), การอำนวยการ (Directing), การประสานงาน (Coordinating), การรายงานผล (Reporting) และ การงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งนิยม เรียกว่า POCD CORB ครั้งเมื่อเข้าปี 1972 แฮร์โรลด์ คูนต์ซ์ (Harold D. Koontz) มีความเห็นว่าหน้าที่ทางการจัดการคือ POSDC ได้แก่การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing), การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งแนวความคิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปชัดเจน โดยในปี 1988 คูนต์ซ์และเวียห์ริช (Koontz และ Weihrich) เขียนตำราใช้ชื่อว่า Management ร่วมกันและได้เปลี่ยนหน้าที่ทางการจัดการจากตัว D (Directing) เป็น L (Leading) พัฒนาด้านแนวคิดดังกล่าวยังคงก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง บางทีในยุคหน้าเราอาจเห็นหน้าที่การจัดการที่เหลืออักษรเพียงตัวเดียวหรือสองตัวเท่านั้นก็เป็นได้ ดังนั้นอาจสรุปหน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางการจัดการได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการ (Process) แปลรูปทรัพยากรที่นำเข้าไปเป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การต่อไป

OUTPUT คือเป้าหมาย (Goals) หรือ วัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การ ที่นำออกมาจากกระบวนการแปรรูปในขั้นตอนที่สอง เป้าหมายขององค์การสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ องค์การที่มีเป้าหมายที่มุ่งแสวงหากำไร (Profit) และองค์การที่มีเป้าหมายไม่มุ่งแสวงหากำไร (Non – profit) หรืออาจแบ่งเป็นองค์การที่วัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้า กับองค์การที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการ (Services) ก็ได้

ความหมายของการจัดการ

นักทฤษฎียุคต้น มีมุมมองง่ายๆ ว่า การจัดการ หมายถึง ความสามารถในการทำงานโดยอาศัยผู้อื่นช่วยตามที่ต้องการ แต่แนวคิดด้านการจัดการร่วมสมัยกลับมองว่า การจัดการคือ การทำงานกับเครื่องมือ เครื่องมือ และทรัพยากรต่างๆ จำนวนมากเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

นิยามของการจัดการในปัจจุบัน หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การโดยอาศัยขั้นตอน

1. การวางแผน (planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น
2. การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย
3. การนำ (leading) หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลและจูงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ
4. การควบคุม (controlling) หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(อ้างใน http://www.geocities.com/thee_me/32701/Topic_1.doc)

ดังนั้น เราจึงสามารถสรุป คำว่า การจัดการ คือ การนำทรัพยากรที่มีอยู่ซึ่งประกอบด้วย มนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ เงินทุน สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง มาจัดการ มาใช้ ให้เกิดประโยชน์และมีความเหมาะสมกับสภาพเป็นอยู่ ซึ่งเป็นไปขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (planning) หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดกรอบการพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย
3. การนำ (leading) หมายถึง กระบวนการใช้ความเป็นผู้นำ เพื่อจูงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด
4. การควบคุม (controlling) หรือการประเมินผล หมายถึง การตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เกิดภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน และในขณะนั้นได้มีกระแสรับสั่ง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยทุกระดับ โดยเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยพระองค์ได้มอบ แนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่พสกนิกรของพระองค์ ได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติดังกล่าว ซึ่งมีแนวคิด ดังนี้

เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2546 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส

“... สำคัญว่า ! ต้องรู้จักขั้นตอน

ถ้าไม่ทำอะไรให้เร็วเกินไป..ไม่พอเพียง ถ้าไม่เร็ว เข้าไป..ก็ไม่พอเพียง

ต้องให้รู้จักก้าวหน้า โดยไม่ทำให้คนเดือดร้อน

อันนี้เศรษฐกิจพอเพียงคงได้ศึกษามาแล้ว เราพูดมาแล้ว 10 ปี ต้องปฏิบัติด้วย ....”

(น.อ.หญิง ศิริฉันทน์ สีไพบุลย์ SE-6 เรียบเรียงจากสารคดีเฉลิมพระเกียรติชุด “พระเจ้าแผ่นดิน ตอนที่ 9 พอเพียง เพื่อเพียงพอ”)

นายปัญญา บุลิเวคินทร์ ผู้ประสานงานศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ให้ความเห็นว่า “พอปรับระบบคิดปั๊บ ก็จะได้ทุกเรื่อง อย่างพระองค์ท่านใช้คำว่าระเบิดข้างใน จะต้องระเบิดข้างนอกก่อน ให้ชาวบ้านเขาปรับวิธีคิด ให้เขามีความรู้สึกว่า เขาพึ่งตนเองให้ได้ก่อน แล้วจะยั่งยืน” เป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐานที่ทรงประยุกต์ใช้กับงานเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรที่ยากจนสามารถยังชีพได้ สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ

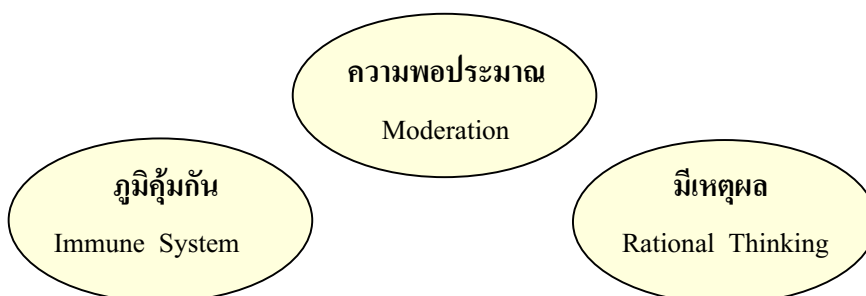
จะพบว่า.. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ไม่ได้มีเป้าหมายให้ทุกคนจน หรือทุกคนรวย แต่มุ่งเยียวยาประเทศนี้ หรือโลกนี้ ด้วยการทำให้ทุก ๆ คนมีพอ อย่างน้อยในขั้นพื้นฐาน คือ พอที่จะกิน พอที่จะอยู่ และพอที่จะช่วยเหลือกัน เป็นระบบที่ให้ความสำคัญ ทั้งความสุขแท้ควบคู่ไปกับฐานะทางเศรษฐกิจ

นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร แห่งมูลนิธิกสิกรรม อดีตข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ย้ำว่า “วัดกันที่ความสุขด้วย วัดกันที่น้ำใจด้วย สังคมมนุษย์นั้นมีสิ่งที่มีความหมายมากกว่าเงิน”

เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ไม่ได้เป็นแนวทางชีวิตของคนยากจน หรือภาคเกษตรกรรมเท่านั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ชี้แนะทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้อยู่บนทางสายกลาง ทำอะไรด้วยความพอประมาณ โดยพิจารณาอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์

นายไพบูลย์ ฯ : “เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเรื่องวิถีการดำเนินชีวิตและดำเนินกิจการที่มีความพอดี ๆ “พอดี ๆ” ก็คือ ความพอเหมาะพอควร ความพอประมาณ ได้รับความสมดุล คือไม่ดังไป ไม่หย่อนไป ไม่มากไป ไม่น้อยไป ไม่โลภมากเกินไป ไม่พยายามขยายตัวเร็วเกินไป เกินขีดความสามารถหรือว่าเสี่ยงจนเกินไป”

ศ.นพ.ประเวศ วะสี : “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ไปขัดแย้งกับธุรกิจที่ดี แต่จะไปเสริมสร้างหรือไปเชื่อมโยง ทำให้เศรษฐกิจหรือว่าธุรกิจไปเชื่อมโยงกับความดี เชื่อมโยงกับความสมดุล ซึ่งจะทำให้ธุรกิจมีความมั่นคงและยั่งยืนขึ้น”

นอกจากความพอประมาณและรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลแล้ว สิ่งที่แฝงอยู่ในการดำเนินงาน คือมีความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในงานที่ทำ และมีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดร.สุขสรรค์ กันตะบุตร หัวหน้ากลุ่มวิจัยภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวเสริมว่า

“เงื่อนไขในเรื่องเศรษฐกิจกับคุณธรรม ถ้าเราทำอะไร ในสิ่งที่เรารู้จริง ๆ ก็เป็นการป้องกันความเสี่ยงไปแล้วหนึ่งอย่าง ส่วนคุณธรรมนี้ ก็จะเป็นสิ่งที่ป้องกัน เหมือนกับการสร้างเกราะกำบังให้กับธุรกิจของเรานั้นเอง”

“ความพอเพียง” ล้วนหลากหลายมิติ หลากหลายมุมมองจากบุคคลในวงการต่างๆ (เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับที่ ๓๖๒ ประจำวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕) โดยได้มีความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

ดร.วิชัย ตุงศ์พันธุ์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ถ้ามองว่าชาวบ้านจะยอมรับไอเดียนี้หรือเปล่า ผมไม่พูดในแง่ว่าเป็นไอเดียของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วยอมรับไม่ได้ แต่เข่นส์คือว่าจะนำมาประเพณีปฏิบัติจริงหรือเปล่า ผมคิดว่าการจะไฮไลท์ลงไปภาคชนบท เราไม่ควรไฮไลท์ที่ตัวคอนเซ็ปต์ใหญ่คือ ความพอประมาณ, มีเหตุผล, มีภูมิคุ้มกัน เขาไม่เข้าใจหรอก คำถามที่เกิดขึ้นในชนบทคือ อะไรคือความพอเพียงและสิ่งที่เขาทำนั้นพอเพียงหรือยัง ถ้าจะบอกให้ชาวบ้านพอเพียงต้องบอกว่า ให้ออมมากขึ้น ใช้น้อยลง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความพอเพียง เวลาจะกู้ ก็อย่ากู้เยอะเกิน

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า คนจำนวนไม่น้อย ชี้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของนามธรรม จับต้องไม่ได้ซึ่งยอมรับว่าเป็นเช่นนั้นจริง แต่ในแก่นของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ปรัชญาให้ดำรงหรือปฏิบัติตนในทางสายกลาง และก้าวทันโลกาภิวัตน์อย่างพอประมาณและมีเหตุผล ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงต้องขึ้นอยู่กับ การนำปรัชญาดังกล่าวไปปรับใช้ ไม่ใช่สูตรสำเร็จตายตัวที่ทุกคนจะเหมือนกัน แต่คือความเข้าใจตัวเองอย่างดีสามารถปรับใช้เศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งแต่ละคนจะแตกต่างกันไป

อนันต์ ลือประดิษฐ์ จากคอลัมภ์เพลงบนแผง ได้ให้ความคิดเห็นว่าเมื่อเรามองเห็นความไพเราะงดงามของโลกดนตรี โลกของเสียงสูงๆ ต่ำๆ ที่มีการร้อยเรียงอย่างมีชั้นเชิง มีแบบแผน มีขนบจารีต และมีแบบฉบับของแต่ละสกุลของงานดนตรี วัฒนธรรมอื่นๆ ที่กระตุ้นเร้าให้คุณบริโภคร้อยอย่างลุ่มหลงมกย ก็จะมีสัดส่วนน้อยลง ผมเชื่อมั่นว่ามีคนจำนวนไม่น้อยที่ตื่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ของตนเองในชีวิตแล้วกลับมาพักผ่อนอยู่กับบ้าน เพื่อฟังดนตรีดีๆ แค่นี้ก็เป็นชีวิตที่พอเพียงโดยไม่ต้องดิ้นรนอะไรต่อไปแล้ว

จอมขวัญ หลาวเพชร จากคอลัมภ์ออกอากาศ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ความจริงแล้วการเป็นประชากรในระบบเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบทุนนิยมควบคู่กันไป ก็ไม่ใช่เรื่องยากนะคะ เพราะเราคงปฏิเสธระบบทุนนิยมรอบตัวเราไม่ได้ ขณะเดียวกัน ก็น่าจะยินดีกับระบบพอเพียงในใจของเราไปพร้อมกันได้

จิตรา ก่อมนทเกียรติ จากคอลัมภ์จิ๊กซอว์ของเรื่องจีน ได้กล่าวว่า และอีกเคล็ดลับหนึ่งในการปะของผู้เขียนคือ จะปะเฉพาะจุดที่ขาด ขาดแค่ไหนก็ปะแค่นั้น พอขาดเพิ่มก็แค่ปะเพิ่มแล้วยังถูกปะเพิ่ม เสื่อหรือกระโปรงหรือกางเกงก็ยิ่งดูมีศิลปะ เป็นอะไรเล็กๆ น้อยๆ ที่เป็นเสน่ห์จุกๆ จิกๆ แม้ไม่ได้ยิ่งใหญ่อะไร แต่มันเป็นความพอเพียง...ที่เพียงพอ และรู้สึกว้าว...พอใจมากค่ะ

ดร.วินัย คะห์ลัน จากคอลัมภ์ฉลาดบริโภค ได้ให้แนวคิดในศาสนาอิสลามเน้นเรื่องของ ‘พอสมควร’ ซึ่งหมายถึง พ-พร อ-อนา-มัย ส-สงเคราะห์ ม-มัธยัสต์ ค-คุณภาพ ว-วิรัตน์ หรือดเว้นในเรื่องอาหารบางชนิดและบางเดือน ร-ร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับแนวคิดในศาสนาพุทธซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต) กล่าวไว้ว่า การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น การกินเป็นศีล กินด้วยปัญญาไม่ใช่ด้วยตัณหา ทั้งให้อยู่ในหลักโภชนาการที่ดี หรือความรู้จักประมาณในการกินสองแนวคิดนี้เป็นเรื่องของเศรษฐกิจและโภชนาการพอเพียงแท้ๆ

พิษณุ สุภณิมิต ได้กล่าวว่า จากกระแสพระราชดำรัสของพระองค์ท่านทำให้ได้หยุดคิดถึงความเป็นจริงในเรื่ององการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงจะทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมั่นคง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในแนวทางที่จะสร้างสรรค์งาน ‘ศิลปะพอเพียง’ อย่างที่คิดไว้ต่อไป พอมีจุดเริ่มต้นอย่างนี้แล้วก็มีเป้าหมาย ‘กินชีวิตสู่ปกติ’ ต่อทันที ผลงานที่ปรากฏจึงเป็นไปอย่างสวยงามและเรียบง่ายว่า ‘ชีวิตเป็นอย่างไร ศิลปะก็เป็นอย่างนั้น’ หาได้เคร่งเครียดและจริงจัง (จนคนดูไม่รู้เรื่อง) เหมือนวัยหนุ่ม ทำให้เห็นว่า ชีวิตผู้เขียนมีความเรียบง่าย ไม่ทะยานอยาก คิริน ชีวิตคือปลาน้ำไปสู่อุณหภูมิเย็น มีผลมาจากการทำงานศิลปะที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่มีแนวคิดที่เต็มไปด้วยสาระและเนื้อหาอันหนักอึ้ง แต่เป็นแนวคิดที่เรียบง่าย ปล่อยวาง และสันโดษ อันเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนา

พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ จากคอลัมภ์เรื่อยไปเรื่อย ได้กล่าวว่า ทุกวันที่คนเราจะต้องตื่นขึ้นมา มีชีวิตอยู่ต่ออีกหนึ่งวัน และต่อไปเรื่อยจนเป็นปี ควรมีการทบทวนการใช้ชีวิตอย่างสม่ำเสมอ ความพอเพียงที่พระองค์ท่านพยายามปลูกฝัง ก็เพื่อให้มนุษย์ไม่ประมาท อะไรก็ตามที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ล้วนไม่มั่นคงทุกอย่างในโลกนี้ล้วนเสื่อมได้ การใช้ชีวิตจึงต้องตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ซึ่งพูดแล้วดูเหมือนง่าย แต่ในความเป็นจริงยากยิ่ง

กฤษณะ ไชยรัตน์ จากคอลัมภ์ชีวิตแบบอ้อย...อ้อย ได้กล่าวว่า การหยิบใบน้อย ไม่หยิบใบน้อย ทั้งๆ ที่ญาติโยมเต็มใจจะให้อยู่แล้วนั้น ผมว่าเป็นปรีชาธรรมแห่งความพอเพียงที่เยี่ยมมาก เป็นการสอนธรรมชาติปฏิบัติเพื่อให้ญาติโยมได้เห็นว่าคุณเราต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณ รู้จักปล่อยวาง รู้จักยับยั้งชั่งใจ เป็นการต่อสู้เพื่อเอาชนะกิเลสตัณหา และความโลภในตัวตนของเราได้อย่างดีเยี่ยม

ดังนั้น เราจึงสามารถสรุป คำว่า **พอเพียง** คือ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ตนเองมีอยู่ หรือ หาได้ ตามความเป็นอยู่ นำมาใช้อย่างจำเป็น และคุ้มค่าด้วยปัญญาไม่ใช่ด้วยตัณหา

หลังจากที่ได้มีความรู้เรื่องการจัดการ และความหมายของคำว่าพอเพียงแล้ว จากนั้นเราสามารถ ทำความเข้าใจกับคำว่า **เกษตรพอเพียง** ก่อนอื่น ผู้วิจัยอยากให้ผู้อ่าน มีความเข้ามามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พบบทความที่น่าสนใจ และจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ คำว่า เกษตรพอเพียง จงได้นำเสนอบทความให้ผู้อ่าน ๆ ดังนี้

นักเรียนชานาสุพรรณบุรี สอนให้ผมเข้าใจ เกษตรพอเพียง

วันอังคารที่ 21 พฤศจิกายน 49 ผมได้เข้าไปเรียนรู้อาษา "ทำนา" กับนักเรียนชานาสุพรรณบุรี เขาออกแบบฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน

ฐานที่ 1 เป็นฐานเรียนรู้เรื่อง การคัดพันธุ์ข้าว ในฐานนี้ผู้เข้าร่วมได้ลองตั้งแต่สีข้าวกล้อง แล้วนำเอาข้าวกล้องมาคั่วหามาเมล็ดข้าวที่ขาวใส รูปร่างเสมอหัวเสมอท้าย ไม่มีท้องปลาจิ๋ว ไม่มีร่อง(หรือมีแต่น้อย) ไม่หัก ไม่แตก ไม่ร้าว จมูกข้าวยังไม่หลุดหาย ไม่ง่ายเลยนะครับว่าจะได้ เมล็ดข้าวที่มีคุณสมบัติที่ว่า คัดรอบแรก

ออกมาก่อน จัดเรียงแถวเมล็ดข้าวอีกที แล้วคัดอีกรอบ เหมือนคัดนางงามรอบสุดท้ายอย่างนั้นเลย ต้องสวยจริงๆแล้วเอาเมล็ดที่ได้ไปเพาะในกระถางทราย เขาบอกว่าทิ้งไว้ประมาณ 3 วัน แล้วค่อยย้ายไปปลูกในแปลงอีกที จนกว่าจะได้ต้นกล้าที่เอาไปปักดำได้ แล้วค่อยเอาไปดำต้นเดียว เพื่อคัดเอาเมล็ดพันธุ์อีกที

ฐานที่ 2 เรียนรู้เรื่องการบำรุงดิน โดยเลี้ยงจุลินทรีย์เอาไปใส่ในดิน ชวนานาที่นี้ขาดคลองกันจนพบความรู้ชิ้นนี้และนำมาให้เราได้เรียนต่อ เขาไปเก็บเศษซากไม้ผุๆเปื่อยๆ ที่มีราขาวๆ เขียวๆ ซากไม้ที่เปื่อยยุ่ย เอามาขยำให้ละเอียดนำมาคลุกกับใบไม้แห้ง กากน้ำตาลที่ละลายน้ำแล้ว และรำละเอียด ทิ้งเอาไว้ 2-3 วัน จนเชื้อมันขยายตัวดี สังเกตเห็นเป็นฝ้า ราสีขาว กลมทั่วกองใบไม้ ทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน แล้วนำใบไม้เหล่านั้น ห่อผ้าในล่อนเอาไปหมักในน้ำเปล่าผสมกากน้ำตาล 7 วัน เอาไปใช้ผสมน้ำรดต้นไม้ หรือใส่ในนาข้าวได้

ฐานที่ 3 เรียนรู้เรื่องแมลง ทุกคนไปลงในแปลงนา ใช้สวิงจับแมลงแล้วเอามาแยกประเภทดูว่ามีแมลงดีกับแมลงร้ายในสัดส่วนเท่าไร เพื่อให้รู้ว่าในสัดส่วนที่เหมาะสมนั้น ธรรมชาติจะคุมกันเองโดยที่เราไม่ต้องไปฉีดอะไรเลย

จบทั้ง 3 ฐาน เลยถึงบางอ้อว่าพันธุ์ข้าวที่ชาวนาทำได้เอง ปุ๋ยก็ทำได้เอง แมลงก็ควบคุมได้เองอีก โดยสิ่งเหล่านี้ที่ทำได้เอง ผมเรียกว่า "ความรู้" ที่ชาวนาที่นี้เขาสร้างขึ้นเอง

ผมเลยหาคำตอบ (คิดเอาเอง) ความสัมพันธ์ของ เกษตรพอเพียง กับ การจัดการความรู้ ได้ว่า หากชาวนาจัดการความรู้ได้ เขาก็จะมีความรู้ของเขาเอง ที่เหมาะกับการทำมาหากินของเขาเอง แล้วเมื่อนั้น เขาก็หลุดจากวัฏจักรการพึ่งพา "ความรู้" ที่ต้องซื้อหาจากภายนอก เช่น ซื้อปุ๋ย ซื้อยา และซื้อพันธุ์ข้าว จากคนอื่น ทั้งๆ ที่ศักยภาพของชาวนาเอง ก็สามารถผลิตความรู้เหล่านั้นเองได้

แต่ที่สำคัญ หากเขาเรียนรู้กันแบบเดี่ยวๆ บ้านใคร บ้านมัน นาใคร นามัน ก็คงจะมาถึงวันนี้ได้ยาก พลังการเรียนรู้เป็นกลุ่ม มันได้จะไรมากกว่า "ความรู้" เพียงอย่างเดียวจริงๆ

(อ้างอิงใน <http://gotoknow.org/blog/learn-together/62009>)

บทสัมภาษณ์ ลุงสุวรรณ กันภัย ตัวอย่าง "เศรษฐกิจพอเพียง" ที่ควรเอาอย่างกัน

ลุงสุวรรณมีความรู้ทางการศึกษาในระบบแค่ป.4 และเคยผ่านงานกุลิโนในเมืองแรที่ปักยได้กว่า 6 ปี ก่อนจะมาทำงานในโรงงานย่านสมุทรปราการและในเมืองหลวงอีกหลายปี ในวัยหนุ่ม

กระทั่งตัดสินใจใช้ชีวิตคู่กับป้าคำตันเมื่อ 30 ปีที่แล้ว และนำคู่ชีวิตไปทำงานที่กรุงเทพฯ ด้วยความมุ่งมั่นและเป็นคนจริงของลุงสุวรรณทำให้เป็นที่ชื่นชอบของนายจ้าง ทำให้ลุงทำงานหนักขึ้นไปอีกเพื่อส่งเงินมายังบ้าน

สุดท้ายก็รู้ตัวว่าสุขภาพแย่ จึงตัดสินใจลาออกเพื่อมุ่งหน้าสู่อาชีพของบรรพบุรุษ กับทุนรอนไม่กี่พันบาทผนวกกับที่ดินที่พ่อตายยกให้ส่วนหนึ่ง แรกๆ ลุงก็ทำนาเหมือนกับชาวนาทั่วไป ทำไปทำมาก็มีแต่หนี้สิน

เลยเปลี่ยนวิธีใหม่หันมาทำแบบผสมผสานแต่ไม่มีทฤษฎี เรียกว่า "ทำหา" ว่างั้นเถอะ เป็นใครก็ต้องอ้าปากค้าง หรือหาว่าลุงเสียสติ เมื่อรู้ว่าสระน้ำ บ่อน้ำ ที่ในฝันทั้งหมดนั้น ลุงขุดด้วยมือของตัวเองทั้งสิ้นด้วยหวังจะใช้น้ำในบ่อเพื่อรดพืช ผักที่ปลูกไว้

ในไร่นา-สวนผสมของลุงสุวรรณ แบ่งเป็นเนื้อที่ปลูกข้าว 2 ไร่ มีสระน้ำขนาดใหญ่ 3-4 บ่อ มีต้นมะนาวที่ให้ผลผลิตทั้งปีกว่า 100 ต้น ชมพู่กว่า 100 ต้น พืช ผักสวนครัว อาทิ หอม ยี่ห่วย สารแหน่ กะเพรา โหระพา ฯลฯ สารพัดชนิดรวมถึงปลาในสระ ทั้งหมดนี้กินได้ไม่รู้จบ

ผมประทับใจประโยคหนึ่งที่ลุงตอบคำถามว่า

"ลุงใช้อะไรเลี้ยงปลาในสระ" ลุงตอบว่า

"ลุงไม่ได้เลี้ยงปลา ปลาเลี้ยงลุง"

จากนาเชิงเดี่ยวในปี ๒๕๑๖ อีก และกว่า ๕ ปีที่ "ทำหา" (ทำไปเรื่อยเปื่อย) กระทั่งทุกวันนี้ สิ่งที่ลุงสุวรรณกับป้าคำตัน "ทำหา" นั้นกลับกลายเป็นทรัพย์สินที่เก็บกินไม่รู้หมด ลูกหญิง-ชาย ที่ไปทำงานในเมืองหลวงก่อนก็ถูกเรียกกลับมาช่วย "ทำหา" ลุงสุวรรณสร้างบ้านหลังงามให้ลูกบนผืนดินนั่นเอง

ทุกวันนี้ นอกจากจะทำในสิ่งที่ลุงรักแล้วและอาศัยอยู่ในกระท่อมหลังน้อยที่ปราศจาก เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด ซึ่งในครัวป้าคำตันยังคงใช้พื้นที่เก็บจากไร่นานั่นเองในการหุงหาอาหาร

แม้จะมีความรู้แค่ ป.๔ ลุงสุวรรณ แต่ลุงยังทำหน้าที่เป็นวิทยากรในด้านการทำเกษตรแบบพอเพียงให้กับหน่วยงานราชการ, เกษตรกรทั้งไทยและต่างประเทศรวมถึงผู้ที่สนใจในอาชีพนี้อีกด้วย

ด้วยการศึกษาเพียง ป.๔ ลุงสุวรรณยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรคทั้งหลายกระทั่งประสบผลสำเร็จในชีวิตทำให้ผมทั้งและน้องรับ ยอมรับในความสามารถ หากเทียบกับคนที่มีการศึกษาสูงแล้ว (ถ้าหากเขาปริญญาเป็นตัวยก--รวมทั้งผมด้วย) ลุงสุวรรณสมควรที่จะได้รับการยกย่องให้เป็นครูของแผ่นดิน

แน่นอนที่สุด ใบประกาศเกียรติคุณและเกียรติยศที่คนจบป.๔ อย่างลุงสุวรรณได้รับทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับประเทศย่อมแสดงให้เห็นว่าคุณค่าของคนนั้น ไม่ได้อยู่ที่การศึกษาเสมอไป

ลุงสุวรรณ ป้าคำตัน สระน้ำและต้นไม้ในสวนของลุงสอนผมหลายๆ อย่าง รวมทั้งหลักธรรมในการดำเนินชีวิต การพึ่งพาอาศัยกันของสิ่งมีชีวิต ที่อยู่กันอย่างสมดุลและเอื้อต่อกัน

เกียรติ ชื่อเสียง ลาภ ยศ สรรเสริญทั้งหลายเป็นเพียงสิ่งสมมุติเท่านั้น

ยกมือไว้ว่าราพร้อมๆ กับมะกรูดใหญ่ จากลับผมแวะซื้อลูกปลานิล เอาไปปล่อยในสระที่บ้านสวนศิขรภูมิ ... ผมนึกถึงเรื่องลุงสุวรรณ ขณะดูทีวีเห็นข่าวรถไฟใต้ดินในประเทศไทยจะเปิดใช้ในช่วงต้นปีหน้า นึกถึงความเจริญของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้ผมได้ไปเห็นแก่เสีย นึกถึงตอนตัวเองนั่งรถไฟฟ้ามหานครได้ อุโมงค์ใต้น้ำจาก Oak Land ไป ซานฟรานซิสโก ... นึกถึงหลายอย่างที่พบ ...

ผมตั้งคำถามเล่นๆ ให้กับตัวเอง

"นับแต่พรุ่งนี้ ถ้าโลกไม่มีไฟฟ้า -- ใครจะอยู่ได้โดยไม่เดือนร้อนเลย"

(อ้างใน http://www.kradandum.com/people/people_01.htm)

ดังนั้น เราจึงสามารถสรุป คำว่า เกษตรพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านการเกษตร ที่ตนเองมีอยู่ หรือ หาได้ ตามความเป็นอยู่ นำมาใช้อย่างจำเป็น และคุ้มค่าด้วยปัญญา ไม่ใช่ด้วยคัมภีร์

และหลังจากที่เราได้รู้จัก คำว่า การจัดการ พอเพียง และเกษตรพอเพียง แล้ว เราสามารถ นำความรู้เหล่านั้นมานิยาม ความหมายของ คำว่า

ตัวอย่าง

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านการเกษตร ที่ตนเองมีอยู่ หรือ หาได้ ตามความเป็นอยู่ นำมาใช้อย่างจำเป็น และคุ้มค่าด้วยปัญญา ไม่ใช่ด้วยคัมภีร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น
2. การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย
3. การนำ (leading) หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลและจูงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ
4. การควบคุม (controlling) หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความหมายของคำว่า พัฒนา

คำว่าพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นผลมาจากสภาพสังคมที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว คำว่าพัฒนาคำเดียว มีความหมายคลุมการพัฒนาทางสังคมทั้งหมดด้วย และคำว่าพัฒนาหมายถึงสภาพสังคมโดยรวมที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนา(Development) อย่างเช่น ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความแตกต่าง เช่น ปริมาณและคุณภาพของบริการข้อมูลและข่าวสารฐานะทางสังคม บทบาทและอาชีพ
2. การใช้ประโยชน์จากบริการที่มีอยู่ เช่น ครอบครัว จัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ มาใช้ได้ เนื่องจากครอบครัวมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ของครอบครัว ครอบครัวมีสิ่งของเครื่องใช้ และครอบครัวสามารถใช้บริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
3. เทคโนโลยีและควมมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีระดับสูง และการแพร่กระจายเทคโนโลยี ออกสู่สังคมอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
4. ความเชื่อและความไม่เชื่อ เช่น เป้าประสงค์ ความเชื่อพื้นฐาน ค่านิยม โอกาสและการสนับสนุน
5. ทศนคติ เช่น ระดับความพอใจ ความเป็นเอกภาพ ขวัญและความพึงพอใจ
6. พฤติกรรม เช่น การช่วยตนเอง ควมมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรมนุษย์และความคิดริเริ่ม
7. ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
8. โครงสร้าง เช่น แบบแผนการดำเนินชีวิต และแบบแผนขององค์กร
9. ผลต่อเนื่องและแบบแผนรวม เช่น คุณภาพชีวิต และคุณภาพของสิ่งที่มนุษย์ผลิตขึ้น

ดร.อมร รักษาสัตย์ ที่เป็นนักบริหาร ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของคำว่า พัฒนาเอาไว้สองนัย คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ดังนี้ความหมายอย่างแคบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบกระทำการ(Changes in the system which performs)เท่านั้น การเปลี่ยนแปลงตามความหมายนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ(Qualitative Changes) ตัวอย่างเช่น ระบบคมนาคมที่เปลี่ยนแปลงจากรถที่ใช้กำลังม้ามาเป็นการใช้กำลังเครื่องยนต์ เราเรียกว่าเป็นการพัฒนาในการขนส่งทางบก แต่การเปลี่ยนแปลงในลักษณะ เช่นนี้จะไม่รวมถึงการเจริญเติบโต(Growth)อันหมายถึง การเพิ่มในด้านระดับของการกระทำการ(Changes in performance level) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณ(Quantitative Changes) เช่น ถนนที่มีรถมากขึ้น การขนส่งก็เจริญเติบโตขึ้น และนอกจากนี้ยังไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลง(Transformation) ในสภาพแวดล้อม(Environmental Changes) เช่น การที่รถยนต์มีจำนวนเท่าเดิม แต่การเปลี่ยนแปลงสภาพถนนให้ดีขึ้น มีจำนวนหลายสายขึ้น สามารถถึงไปจุดต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพราะลักษณะเช่นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมของการขนส่งทางบก ไม่ใช่การพัฒนาในการขนส่งทางบก

ความหมายอย่างกว้าง หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นความหมายที่รวมเอาความเปลี่ยนแปลงในด้านคุณ การเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ทั้งนี้

เพราะในบางกรณี เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชนของชาตินั้นจะถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณอย่างเดียว ก็อาจไม่ถูกต้องนัก เพราะสาเหตุที่ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นนั้น อาจจะเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพและการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นในสังคมนั้นก็ได้

การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง นั่น คือ การพัฒนามิได้เป็นเรื่องของธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์ พยายามที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่า จะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ช้าเร็วอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและถูกพัฒนา เป็นต้น

Dunham ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน ว่า การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่น และดำเนินการไปในแนวทางที่ตนต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของราษฎรในชุมชนนั้น ในการช่วยเหลือตัวเอง และร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการ หรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ

(อ้างอิงใน <http://www.src.ac.th/web/index.php?option=content&task=view&id=338>)

การพัฒนา หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า การพัฒนาประเทศก็ทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ (สำนักงาน กปร. อ้างใน intraweb.rdpb.go.th/intraweb/narrative/nar103.html - 49k) เพราะฉะนั้น

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง คือ การทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง มีความมั่นคง และมีความก้าวหน้าขึ้น

ผู้วิจัยอยากให้ งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อ ผู้ที่ต้องการทำการศึกษา จึงได้นำเสนอแนวทางการ จัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ สงขลา ดังนี้

แนวการจัดกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิจกรรมที่ 1

การเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเดินทางในลักษณะ ดังนี้

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อเป็นการพักผ่อนการผ่อนคลายความเคร่งเครียด

พร้อม ๆ กับการได้เรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพทางเกษตรและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนวัฒนธรรม และประเพณี ภูมิประเทศ และได้สร้างความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่นั้น ๆ

2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ เพื่อการพักผ่อน เพื่อการศึกษาวิถีชีวิตเกษตรกร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ศึกษาภูมิประเทศ ชื่นชมธรรมชาติ ทิวทัศน์ที่สวยงามของสถานที่

กิจกรรมที่ 2

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยว ซึ่งได้ทั้งความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ..และนำกลับไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบอาชีพได้ ทำให้มีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นคุณค่าภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวชนบท .ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม

ปัจจุบันได้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เพื่อเป็นการสร้างเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกร และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้การดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นนโยบายของรัฐบาล ที่จะส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เพื่อความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 3

หน้าที่ของเจ้าของบ้านที่ดี

1. การแสดงความเป็นมิตรไมตรี

- 1.1 ทำความรู้จักกับคนที่ไม่เคยรู้จักโดยการยิ้มและกล่าวทักทาย
- 1.2 ยิ้มแย้มแจ่มใส และการพูดทักทาย ให้ติดปาก เช่น สวัสดี ขอบคุณ ขอโทษ ใช้งานาสภาพ ไพะระ อ่อนหวาน ลงท้ายด้วย ครับ คะ หรือพูดชมเชยผู้อื่นตามควรแก่โอกาส

1.3 รับฟังเรื่องที่ผู้อื่นพูดด้วยความตั้งใจ

1.4 เขียนข้อความในแผ่นป้ายต่าง ๆ เช่น ป้ายยินดีต้อนรับ ป้ายเตือนภัยอันตราย

ป้ายเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ ป้ายขอบคุณผู้มาเยือน

2. การให้ความช่วยเหลือผู้มาเยือน

- 2.1. ช่วยผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น หลงทาง คนที่ประสบอุบัติเหตุ
- 2.2 แนะนำเส้นทาง อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวตามสมควร
- 2.3 บริการให้ความเอื้ออนุเคราะห์แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องอื่น ๆ ตามที่ร้องขอ
- 2.4 ช่วยผู้ประสบปัญหาต่าง ๆ ตามความสะดวกและควรแก่เหตุ.....

.3. การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

- 3.1 ส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตร
- 3.2 ต้องร่วมคิด ร่วมทำ และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 3.3 ทำที่พักอาศัยให้กลมกลืนกับธรรมชาติ บำบัดน้ำเสียให้ใสก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำ

- 3.4 ธรรมชาติและป่า คือ ชุมทรัพย์ต้องอนุรักษ์และรู้จักใช้ประโยชน์
- 3.5 ให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน
- 3.6 ส่งเสริมอาชีพ สร้างงานหัตถกรรมนำรายได้สู่ท้องถิ่น
- 3.7 บูรณะโบราณสถานให้สวยงามฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชน
- 3.8 ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

หน้าที่ของนักท่องเที่ยวที่ดี

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา และภูมิอากาศ ที่ตั้ง สภาพแวดล้อมตลอดจนเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวที่จะไป
2. ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมมีอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมตลอดจน ปฏิบัติตามระเบียบหมู่คณะและมัคคุเทศน์
3. ต้องดูแลสุขภาพให้พร้อมก่อนที่จะเดินทาง

กิจกรรมที่ 4

แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น มี น้ำตก ถ้ำ ป่าไม้ โบราณสถาน สวนผลไม้ ฯลฯ

กิจกรรมที่ 5

การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนแต่ละท้องถิ่น ให้มีความเข้าใจนักท่องเที่ยว และมีจิตสำนึกในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง รู้สิทธิหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมประเพณี อันดีงามของไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเกิดความประทับใจ. และอยากจะกลับมาท่องเที่ยวอีก

สื่อที่ใช้ไปสเตอร์ แผ่นป้ายโฆษณา แผ่นพับ หนังสือพิมพ์รายวัน วารสารรายสัปดาห์ วารสารรายเดือน วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ .บทความการท่องเที่ยว วีซีดี อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กิจกรรมที่ 6

ภัยจากตัวนักท่องเที่ยวเอง แม้เราจะให้การดูแลป้องกันในทุก ๆ ด้านแก่นักท่องเที่ยวแล้วก็ตาม แต่บางครั้งความไม่ปลอดภัยก็อาจเกิดมาจากตัวนักท่องเที่ยวเอง เช่น การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด ความประมาท

การป้องกัน

ดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง งดการดื่มสุรา การใช้สารเสพติด ไม่ประมาทในขณะที่เดินทาง

กิจกรรมที่ 7

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีรูปแบบการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. การศึกษาดูงานกิจกรรมการประกอบอาชีพการเกษตรของคนในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น อาชีพการทำสวนยาง สวนผลไม้ นักท่องเที่ยวสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลองฝึกปฏิบัติการกรีดยาง หรือเก็บผลไม้ในสวนได้

2. การศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตัวอย่างเช่น การหล่อฟุ้งโพรง การหล่อฟุ้งปามาเลี้ยงในสวนผลไม้ เพื่อเก็บน้ำผึ้งและให้ผึ้งช่วยผสมเกสรดอกไม้ ทำให้ไม้ผลติดดอกออกผลเพิ่มขึ้น

3. การศึกษาเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตร เช่น การทำทุเรียนกวน โดยใช้น้ำผึ้งแทนน้ำตาลทรายทำให้รสชาติทุเรียนกวน หอม หวาน อร่อย และไม่เหมือนใคร ขายเป็นของฝาก หรือของที่ระลึกได้ หรือการทำน้ำดื่มสมุนไพร ดื่มแก้กระหายและเกิดประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น การทำน้ำดอกอัญชัน .การทำน้ำว่านกาบหอยแครง เป็นต้น

รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถประยุกต์ได้ตามสภาพของผลผลิตทางการเกษตรในแต่ละพื้นที่

กิจกรรมที่ 8

กิจกรรมเสริมพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีดังต่อไปนี้

1. บริการเสริมพิเศษการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่น น้ำตก ถ้ำ การเดินป่า การดูนก
2. บริการเสริมพิเศษการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การชมโบราณสถาน ศาสนสถาน ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้าน
3. บริการเสริมพิเศษด้านอาหารพื้นบ้าน เช่น ข้าวหลามคนเดินป่า
4. บริการเสริมพิเศษ

กิจกรรมที่ 9

1. ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ที่ทำงานในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่มักคิดว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นธุรกิจที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดเครือข่าย เกิดความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ เกิดการสำนึกว่าสิ่งแวดล้อมสำคัญกับมนุษย์อย่างไร แต่ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวที่ไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของสถานที่ เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งจนเกินบริการต่าง ๆ ได้ ก็จะก่อให้เกิดการเสื่อมสลายของทรัพยากรพื้นฐาน และสิ่งแวดล้อมเสื่อมลงไปด้วย

2. ผลกระทบด้านวัฒนธรรม

2.1 ผลดี วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้รับการเผยแพร่ ชุมชนเกิดความหวงแหน ได้รับการสืบทอด

2.2 ผลเสีย วัฒนธรรมถูกนำมาจัดฉาก ทำให้เสื่อมศรัทธาด้อยค่า สูญเสียความภูมิใจ ในวัฒนธรรมของชาติ ถ้าวัฒนธรรมนั้นถูกมองว่าเป็นสิ่งแปลกประหลาด หรือเป็นสิ่งที่บั่นทึงใจ

3. ผลกระทบด้านสังคม

3.1 ผลดี ชุมชนหันมาปรักษาหารือกันมากขึ้น เกิดเครือข่ายการเรียนรู้มากขึ้น คิดเป็น รู้เท่าทัน แต่ในขณะเดียวกัน

3.2 ผลเสีย มีแรงกดดันจากภายนอกเพิ่มขึ้นด้วย เช่น คนจากภายนอกเข้ามาในชุมชน เกิดการแข่งขันกับคนในชุมชน ในการหางานทำให้เกิดการแสวงหาที่พักออาศัยเพิ่มมากขึ้น และการบริการต่าง ๆ ชุมชนจะต้องจัดหาทั้งหมด กลายเป็นแรงกดดันทางสังคมที่มีต่อชุมชน

4. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

4.1 ผลดี การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ชุมชนมีอาชีพเสริม สร้างงานใหม่ เกิดการกระจายรายได้

4.2 ผลเสีย บางครั้งเศรษฐกิจที่เข้ามาก็เอื้อให้เกิดการขัดแย้ง การแข่งขัน การแย่งชิงการใช้ทรัพยากรกันในชุมชน เช่น ที่ดินราคาแพง อาหารหรือวัตถุดิบทางเกษตรแพงขึ้น

กิจกรรมที่ 10

ผลดีของการท่องเที่ยวทางเชิงเกษตร คือ

1. ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น
2. เกิดการสร้างงานให้กับชุมชน เช่น งานบริการ งานศิลปหัตถกรรม
3. ชุมชนได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยว
4. มีการพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
5. นักท่องเที่ยวได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ผลเสียของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

1. ผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยว มักจะกระจุกอยู่กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
2. เด็กและเยาวชน รับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในชุมชน
3. ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายจากการท่องเที่ยว
4. มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน โดยนักท่องเที่ยว
5. เกิดความขัดแย้งผลประโยชน์ในชุมชน

กิจกรรมที่ 11

1. ไม่ทิ้งขยะ
2. ไม่ปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลสู่แม่น้ำ ลำคลอง ท้องทะเล
3. ไม่ขีดเขียน วาดภาพบนผนังถ้ำ โบสถ์หิน เฝิงผา

4. ไม่เก็บดอกไม้ พันธ์ไม้ หรือไล่ล่าสัตว์ป่า และสัตว์น้ำที่หายาก
5. ไม่เก็บหินสวยงาม เปลือกหอยหายาก ปะการังเพื่อเป็นของที่ระลึก
6. ไม่เหยียบย่ำ ปีนป่าย ลักลอบขุดค้น โบราณวัตถุสถาน
7. ไม่ส่งเสียงดัง หรือทำกิจกรรมที่รบกวนผู้อื่นในแหล่งท่องเที่ยว
8. ไม่บุกรุกพื้นที่สาธารณะประโยชน์หรือล่องลำแม่น้ำ ลำคลอง เพื่อสร้างที่พัก และสถานประกอบการ
9. ไม่ปลูกสร้างอาคารและสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบจัดต่อสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และ

สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 12

1. ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนให้องค์กรประชาชนเป็นผู้ประสานงานให้เกิดการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นไปอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและตรงกับความต้องการของชุมชน
2. ให้มีการจัดตั้งชมรม/สมาคมภายในพื้นที่ต่าง ๆ ของ ชุมชนหรือจังหวัดเพื่อรับผิดชอบดูแลการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับต่าง ๆ
3. เป็นการถ่ายทอด ประสานงาน และประสานการวางแผนและการปฏิบัติ กับผู้เกี่ยวข้อง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับพื้นที่และจังหวัด
4. ให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้แผน และกรอบแนวทางที่เหมาะสมของชาติ
5. ให้มีการพิจารณากำหนดมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับ พื้นที่และควบคุม ตรวจสอบ โดยคนในชุมชนเอง
6. กระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อย่างทั่วถึงและเกิดเครือข่ายเฝ้าระวังทรัพยากร การท่องเที่ยว ในท้องถิ่น มีการควบคุมและตรวจสอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่โดยคนในชุมชนเองให้ เป็นไป อย่างเหมาะสม และได้มาตรฐานตามที่ชุมชนกำหนด

จากการวิจัยนี้ ได้กล่าวจำแนก การดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 12 กิจกรรม ซึ่งในแต่ละกิจกรรมงานนี้ มีแนวทางการจัดกิจกรรม และจากการจัดกิจกรรม จะเน้น นำวัฒนธรรม วิถีชีวิต การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ฯลฯ แทรกเข้ามาในกิจกรรม และหลังจากนั้น นำมาวิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสีย ของในแต่ละกิจกรรม และในแต่ละกิจกรรมจะเน้นให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนให้องค์กรประชาชนเป็นผู้ประสานงานให้เกิดการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเน้นให้มีการจัดตั้งชมรม/สมาคมภายในพื้นที่ต่างๆ ของ ชุมชนหรือจังหวัดเพื่อรับผิดชอบดูแลการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับต่าง ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ในจังหวัดต่าง ๆ ในเขตอีสานใต้ และได้ตั้งคำถามไว้ คือ

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้
4. เพื่อกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

3.2 คำถามการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีลักษณะแบบใดบ้าง
3. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีลักษณะอย่างไร
4. ยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

3.3 ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยถ้าพิจารณาแต่ละคำถามสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. คำถามที่ 1 คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ต้องเน้นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้
2. คำถามที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและจะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. คำถามที่ 3 คือ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและจะต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในแต่ละจังหวัดในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. คำถามที่ 4 คือ ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด
คำถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะต้องนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ต่อไป

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้

การสุ่มตัวอย่าง จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิเพื่อกำหนดกลุ่มประเภทธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ หลังจากนั้นจะทำการสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการแต่ละจากจังหวัดทั้ง 6 จังหวัด

วิธีการเก็บข้อมูล

จะแบ่งสายการเก็บข้อมูลเป็น 6 สาย ตามจังหวัด คือ

1. นครราชสีมา
2. ชัยภูมิ
3. บุรีรัมย์
4. สุรินทร์
5. ศรีสะเกษ
6. อุบลราชธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 - คำถามเกี่ยวกับการดำเนินกิจการแต่เดิม (ก่อนเข้าโครงการฯ)

- คำถามเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินกิจการที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการแต่เดิม (ก่อนเข้าโครงการฯ)
- คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการทำให้ต้องเปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง

ตอนที่ 3 - คำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง

- ปัญหาอุปสรรค

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่างๆ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะวิเคราะห์ตามข้อมูลที่มาได้จริง และเป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะวิเคราะห์โดยใช้เปอร์เซ็นต์ หรือร้อยละและค่าเฉลี่ยเลขคณิต

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) หมายถึง ตาราง กราฟ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเพื่อให้การสรุปข้อมูลมีความหมายมากขึ้น หรือ เป็นการรวบรวม สรุปให้อยู่ในรูปที่นำไปใช้อธิบายได้

วิธีหา ร้อยละ หรือ เปอร์เซ็นต์ (%)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{n \times 100}{N}$$

เมื่อ n แทน จำนวนที่ของข้อมูลในกรณีต่าง ๆ

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะวิธีการอ่าน และสังเคราะห์ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจผู้วิจัยจึงได้ กำหนดการวิจัยเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ข้อที่ 1. ได้กำหนดวิธีการดำเนินการ และขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขต 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, สุรินทร์, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขต 6 จังหวัด ที่ถูกเลือกตามหลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ(ซึ่งจะถือว่าเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ)

เครื่องมือ คือ แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ออกสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานได้ โดยแบ่งเป็นสายการสำรวจ 6 สาย โดยแต่ละสายจะรับผิดชอบแต่ละจังหวัด

การวิเคราะห์ คือ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดกลุ่มประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ใช้สถิติเชิงพรรณนา หา ร้อยละ

ข้อที่ 2. ได้กำหนดวิธีการดำเนินการ และขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขต 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, สุรินทร์, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขต 6 จังหวัด ที่ถูกเลือกตามหลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ(ซึ่งจะถือว่าเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ)

เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ และสัมภาษณ์ผู้บริหาร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ สัมภาษณ์ผู้บริหาร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานได้

การวิเคราะห์ คือ วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ รูปแบบการจัดการ

ข้อที่ 3. ได้กำหนดวิธีการดำเนินการ และขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขต 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, สุรินทร์, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขต 6 จังหวัด ที่ถูกเลือกตามหลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ(ซึ่งจะถือว่าเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ)

เครื่องมือ คือ แบบสำรวจ และสัมภาษณ์ผู้บริหาร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ จัดคณะทีมวิจัยออกไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประกอบการแต่ละกลุ่ม

การวิเคราะห์ คือ นำข้อมูลจากวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการอ่านและสังเคราะห์

ข้อที่ 4. ได้กำหนดวิธีการดำเนินการ และขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

วิธีการ คือ ประชุมคณะวิจัย ระดมความคิด และร่วมสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ คือ นำข้อมูลจากวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการอ่านและสังเคราะห์ สรุปทำนำเสนอแนวทาง

บทที่ 4

ผลการดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้

การวิจัยนี้กระทำภายใต้ วัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ (2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ (3) เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้ (4) เพื่อกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด

วิธีการวิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถาม การวิจัยรายกรณีใช้ สัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ผู้วิจัยจัดสร้างขึ้น โดยผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ การนำไปทดลองใช้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเขียนรายงานวิจัยเชิงพรรณนา

การวิจัยเป็นการตอบคำถามการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในเขตอีสานใต้มีอยู่ที่ไหนบ้าง
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีลักษณะแบบใดบ้าง
3. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงในอีสานมีลักษณะอย่างไร
4. ยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นแบบใด และผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามความมุ่งหมายของคำถามงานวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่วนนี้จะเป็นส่วนที่มีความสำคัญ เพราะประเด็นของการสัมภาษณ์ จะครอบคลุม กับคำถามวิจัย และวัตถุประสงค์ และหลังจากการทำวิจัยแล้ว และนำผลที่ได้ มานำเสนอโดยยึดตามหลักทฤษฎี ได้ผลดังนี้

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านการเกษตร ที่ตนเองมีอยู่ หรือ หาได้ ตามความเป็นอยู่ นำมาใช้อย่างจำเป็น และคุ้มค่าด้วยปัญญาไม่ใช่ด้วยต้นทุน 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น
  2. การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย
  3. การนำ (leading) หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลและจูงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ
  4. การควบคุม (controlling) หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
- โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่
1. มนุษย์
  2. วัสดุอุปกรณ์
  3. เงินทุน
  4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดอุบลราชธานี

สวนเสือตระการพืชผล ที่ตั้ง สำนักงานใหญ่ เลขที่ 234 ถ.อุบล-ตระการ ต.บุหล อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี 34130 ห่างจากตัวจังหวัดอุบลฯประมาณ 38 กิโลเมตร สวนเสือตระการเริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันเสาร์ที่ 8 เมษายน 2543 โดยมี **ส.ส.ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ และ นวพล ชักชวน** ผู้ก่อตั้งสวนเสือตระการ เป็นประธานกรรมการบริหาร ในนามของ บริษัท สวนสัตว์ตระการ จำกัด เริ่มต้นด้วยทุนจดทะเบียน 1 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ.2543 และเพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น 10 ล้านบาทเมื่อปี พ.ศ.2548 และปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น **บริษัท กลุ่มเสือตระการ จำกัด** โดยมีนายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ และนายณภพ นันตะโรหิต เป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามบริษัทฯ จากการเริ่มต้น เลี้ยงเสือโคร่งเพียง 2 ตัว ตั้งแต่นั้นมา เราประสบความสำเร็จในการขยายพันธุ์เสือโคร่งเป็นอย่างมาก พ่อและแม่เสือโคร่ง ชื่อ อ้วน และ เจน ที่เป็นต้นกำเนิดของเหล่าเสือโคร่งที่นี่ ได้เกิดลูกทุกปีหลังจากอายุได้ 2 ปีกว่า ในบางปีให้ลูกถึงปีละ 2 ครอก รวมทั้งหมด ได้ลูกเสือ 28 ตัว (พ.ศ.2544) จากพ่อแม่เสือโคร่งเพียงคู่เดียว

ผู้ก่อตั้งจึงได้ศึกษาเรื่องราวของเสือโคร่งมาโดยตลอด จนมีความรู้ มีประสบการณ์อย่างมาก เกี่ยวกับเสือโคร่ง จึงมีความประสงค์ที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆที่มีจากประสบการณ์ ให้เกิดประโยชน์กับสาธารณชนทั่วไป แก่คนเลี้ยงเสือด้วยกัน และโดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตเสือโคร่งในสภาพทรงยัง และเสือโคร่งในสภาพธรรมชาติน้อยมาก

การวางแผนของสวนสัตว์ตระการ ประกอบด้วย

จุดมุ่งหมายของสวนสัตว์ตระการ

ความคิดจัดสร้าง สวนเสือตระการแห่งนี้ขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์

- ต้องการให้เป็นแหล่งศึกษา และให้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิต,ความเป็นอยู่ของสัตว์ป่าโดยเฉพาะเสือ และสัตว์ต่างประเทศที่ประชาชนและเยาวชนสนใจ
- พยายามสร้างจิตสำนึกให้ผู้เข้ามาเยี่ยมชม ให้อนุรักษ์สัตว์ป่าให้ดำรงอยู่ต่อไปในสภาพธรรมชาติ ที่ทุกวันนี้จะเหลือน้อยอยู่เต็มที โดยเฉพาะสัตว์ป่าประเภท เสือ ที่ทางสวนสัตว์ตระการจะเน้นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะ เสือโคร่ง ซึ่งที่นี่ พยายามอย่างยิ่ง ที่จะให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เสือโคร่งที่ใหญ่ที่สุดในอนาคต
- พยายามขยายและคัดแยกสายพันธุ์เสือโคร่ง ให้เห็นความแตกต่างของแต่ละสายพันธุ์ของเสือโคร่ง ที่มีสายพันธุ์ต่างๆกันทั่วโลกอยู่หลายชนิด จึงได้มีโครงการ สร้างศูนย์ข้อมูลเสือ เปรียบเทียบให้เห็นทุกขั้นตอนระหว่างเสือเลี้ยงในสภาพกรงขังกับเสือที่มีชีวิตในป่า ด้วยทุนส่วนตัวทั้งสิ้น
- ต้องการให้ผู้เลี้ยงเสือ ที่ได้รับใบอนุญาตฯ ได้รวมตัวกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ แลกเปลี่ยนสายพันธุ์ เพื่อขยายพันธุ์เสือให้เพิ่มปริมาณจำนวนเสืออย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้คนทั่วไปสามารถเลี้ยงเพื่อการเพิ่มปริมาณเสือโคร่งเลี้ยงได้ ตามกฎหมายที่กำหนดไว้
- ลดและต่อต้านการค้าเสือหรือสัตว์ป่าที่มีอยู่ในป่าธรรมชาติ เนื่องจากหากเสือโคร่งเลี้ยงหรือสัตว์ป่าเลี้ยงมีการขยายพันธุ์ได้ และมีเป็นจำนวนมาก การล่าเสือหรือสัตว์ป่าในป่า จะยากลำบากมากกว่าการได้สัตว์มาจากสวนสัตว์ ทั้งยังเป็นสัตว์ป่าที่เชื่องแล้วในสภาพกรงขัง ไม่ต้องทรมานสัตว์ป่าที่ไม่คุ้นเคยในกรง ที่สำคัญไม่เสี่ยงต่อการติดคุก ทำให้มีคดีอาญาติดตัว เพราะผิดกฎหมาย พ.ร.บ.สงวนฯ
- ต้องการให้เป็นแหล่งศึกษา หาข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ป่า, ความเป็นอยู่ของสัตว์ป่า, ธรรมชาติของสัตว์ป่า
- ต้องการดำรงพันธุ์สัตว์ป่าหายาก ไว้ให้ประชาชนคนทั่วไป และเยาวชนรุ่นหลัง ๆ ได้เห็น ชีวิตจริงของสัตว์ป่า ซึ่งหาได้ไม่ได้ ในสภาพธรรมชาติ หรือในป่า
- โดยเฉพาะสัตว์ประเภทเสือ ที่เน้นสัตว์ประเภทเสือเป็นพิเศษ มีจุดมุ่งหมายจะให้เป็แหล่งเพาะพันธุ์เสือโคร่งที่ใหญ่ที่สุดในอนาคต

ในอนาคต ที่นี่จะเป็นแหล่งค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเสือที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งในเมืองไทย จะมีอาคารศูนย์ข้อมูลเสือ เปรียบเทียบให้เห็นทุกขั้นตอน ระหว่างเสือโคร่งเลี้ยงกับเสือโคร่งที่มีชีวิตอยู่ในป่า

สวนเสือตระการพยายามอย่างยิ่ง ที่จะปลูกฝังให้เยาวชน ให้มีจิตใจรักสัตว์ป่า รักธรรมชาติ รักป่าไม้ อยากเห็นพวกเราเป็นนกออนุรักษ์รุ่นต่อไป ช่วยกันรักษาสัตว์ป่า รักษาป่าไม้ สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเราเอง

การจัดองค์การ หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย สวนเสือตระการปลูกฝังให้เยาวชน ให้มีจิตใจรักสัตว์ป่า รักธรรมชาติ รักป่าไม้ อยากเห็นพวกเราเป็นนักอนุรักษ์รุ่นต่อไป ช่วยกันรักษา สัตว์ป่า รักษาป่าไม้ สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเราเอง

สวนเสือตระการ ถือเป็นสถานที่พักผ่อน และให้ความรู้ทางธรรมชาติวิทยา สัตว์ป่าก็เป็นทรัพยากรที่มีค่า ซึ่งเป็นสมบัติของทุกคน ควรช่วยกันทำนุบำรุง และรักษาให้ดำรงสืบต่อไป

การนำ หมายถึง กระบวนการในการใช้สิทธิพลและจงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

เนื่องจากคณะผู้บริหาร ของสวนเสือ ซึ่งมีพื้นฐานเป็นนักการเมือง ซึ่งมีความคุ้นเคยกับท้องถิ่น คณะผู้บริหาร ได้ใช้ความคุ้นเคยนี้ ได้เชิญชวนให้ท้องถิ่น และองค์กรต่าง ๆ มามีส่วนร่วม ในการทำนุบำรุง อนุรักษ์ และดำรงพันธุ์สัตว์ป่าหายาก ไว้ให้ประชาชนคนทั่วไป และเยาวชนรุ่นหลัง ๆ ได้เห็น ชีวิตจริงของ สัตว์ป่า ซึ่งหาดูไม่ได้ ในสภาพธรรมชาติ หรือในป่า

การควบคุม หรือ การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เนื่องจากคณะผู้บริหาร ของสวนเสือ ได้เล็งเห็น ความสำคัญ เรื่องการติดตาม หรือ ประเมินผล โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากร ในระยะแรกส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอาหารจากที่อื่น แต่ในระยะหลังจะสามารถผลิตได้เอง ไม่ส่งทั้งหมด บุคลากรก็จะใช้คนในท้องถิ่น วัตถุดิบอื่น ๆ จะเน้นใช้ในหาจากท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาที่ทำให้กิจการดีขึ้น

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน
2. การประชาสัมพันธ์ที่มีความสม่ำเสมอทุกสื่อทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือต่าง ๆ รวมทั้งอินเทอร์เน็ต ที่ www.ubonzoo.com
3. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แก่บุคคลทั่วไป
4. การยึดหลักการพึ่งตนเอง หาวัดดุสิต บุคลากรภายในท้องถิ่น พร้อมทั้งผลิตอาหาร และขยายพันธุ์ด้วยตนเอง
5. การส่งเสริมการสร้างอาชีพในชุมชน
6. การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
7. การส่งเสริมการสร้างแรงงานในเขต อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

สวนเกษตรเขียวสดโพธิ์ไทร สถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ หมู่บ้านสองคอน ตำบลสองคอน อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี เป็นสถานที่เที่ยงเชิงอนุรักษ์สวนเกษตรผสมผสาน การเดินทางจากจังหวัดอุบลราชธานี ตามทางหลวงหมายเลข

2050 ผ่านอ.ตระการพืชผล ไปยังอ.โพธิ์ไทร ด้วยระยะทางประมาณ 110 กม. และเดินทางต่อไปยังบ้านสองคอน เข้าไปหมู่บ้านประมาณ 3 กม. ผู้ดูแล คือ อ.เรืองประทีน เขียวสด

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น มีจุดมุ่งหมาย ในระยะแรก เพียงแค่เป็นงานอดิเรก และเพื่อพักผ่อน และเนื่องจากการทำเลดีบรรยากาศร่มรื่น ดินแม่น้ำโขงมีวัฒนธรรมท้องถิ่น สงบร่มรื่นฝั่งโขงด้านตะวันออกสุดสยาม เป็นจุดที่แม่น้ำโขงไหลพาดปะทะกับแนวเทือกเขาภูพานตอนปลาย การประทะกันของพลังธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ ก่อให้เกิดภูมิประเทศที่มหัศจรรย์มากมาย ซึ่งจะสัมผัสได้ยามที่แม่น้ำโขงลดระดับลงได้ทีในยามปลายปี และหลังจากคันไม้ในสวนเดิบทโต จึงทำให้เกิดความร่มรื่นมากกว่าเดิม จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวมากขึ้น จึงเริ่มดำเนินการมาเป็นการดำเนินธุรกิจแทน

การจัดองค์การ หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย

ในการดำเนินธุรกิจ ในระยะแรกไม่ครึกครื้นมากนัก แต่หลังจากที่มีนักท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น จึงเริ่มมีการจัดทำที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก การทำงานก็เริ่มเกิดการแบ่งภาระหน้าที่ชัดเจน การนำธุรกิจท่องเที่ยว ชม / ชิม / ซื้อ ลำไย - มะขามหวาน สดๆ จากสวน

การนำ หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลและจูงใจผู้อื่นในองค์กรให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

สวนเกษตรเขียวสดโพธิ์ไทร ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว แห่งหนึ่งที่มีความสำคัญ และถือได้ว่าเป็นแหล่งสร้างรายได้ของชุมชน จึงทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น และทำให้เกิดร้านค้ามากมายในละแวกนั้น

การควบคุม หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สวนเกษตรเขียวสดโพธิ์ไทรมีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่ มนุษย์ วัสดุอุปกรณ์เงินทุน และสารสนเทศ ในท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาที่ทำให้กิจการดีขึ้น

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน
2. การประชาสัมพันธ์ที่มีความสม่ำเสมอทุกสื่อทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือต่าง ๆ รวมทั้งอินเทอร์เน็ต
3. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แก่บุคคลทั่วไป
4. การยึดหลักการพึ่งตนเอง หาวัตถุคิบบุคลากรภายในท้องถิ่น
5. การส่งเสริมการสร้างอาชีพในชุมชน
6. การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
7. การส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่น
8. มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ชม / ชิม / ช้อป ผลไม้

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดศรีสะเกษ

สวนเกษตรเงาะ-ทุเรียน ที่ตั้ง หมู่บ้านชาดามย์ หมู่ที่ 7 ต.ตระกาจ อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นทางขึ้นก่อนเข้าสู่เขาพระวิหาร เป็นหนึ่งในแหล่งที่มียักษ์ท่องเที่ยวให้ความสนใจไปท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันยังมีเป็นสิ่งที่ทำให้จังหวัดศรีสะเกษ มีชื่อเสียงไม่แพ้ภาคตะวันออกหรือภาคอื่นใด คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสวนเกษตร ที่เป็นแหล่งผลิตเงาะ ทุเรียนที่มีคุณภาพ โดยมี นายสุนทร เบิกบาน ประธานกลุ่มพัฒนาการผลิตทุเรียน มีสมาชิก 63 ราย มีพื้นที่สวนทุเรียนพันธุ์หมอนทอง 332 ไร่ พื้นที่ปลูกเงาะโรงเรียน 215 ไร่ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น

มีจุดมุ่งหมาย เป็นการรวมกลุ่มกัน ของเกษตรกรที่ปลูกผลไม้ด้วยกัน ทั้งในท้องถิ่น และชุมชนอื่นที่ใกล้เคียง เป็นหมู่บ้านผลิตไม้ผลอื่น มีความหลากหลายของพืช ได้แก่ เงาะ ทุเรียน ยางพารา มังคุด ลำไย สะตอ ลองกอง กระเทียม ถั่วที่มีผลผลิตมากโดยเฉพาะ เงาะ ทุเรียน คือ ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสวน และเก็บผลผลิตจากสวนได้ในราคาถูก เรียกว่า กลุ่มพัฒนาการผลิตทุเรียน โดยสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทาง การทำงาน และแนวทางการดำเนินการจะเน้น คือ เพื่อ สร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนสามารถเลี้ยงตัวเองได้

การจัดองค์การ หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย

ในการดำเนินธุรกิจ ในระยะแรกไม่ครึกครื้นมากนัก เนื่องจาก จำนวนสมาชิกขาดความตระหนัก และต่างคนต่างทำ แต่ภายหลังจากทางจังหวัดศรีสะเกษได้เข้ามาส่งเสริม จึงทำให้ชุมชนเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพขึ้น การทำงานก็เริ่มเกิดการแบ่งภาระหน้าที่ชัดเจน และมีการจัดทัวร์ท่องเที่ยว ชม / ชิม / ซื้อ ลำไย - มะขามหวาน ฯลฯ จากสวนของสมาชิกในกลุ่ม

การนำ หมายถึง กระบวนการในการใช้อิทธิพลและจูงใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

สวนเกษตรเงาะ-ทุเรียน หมู่บ้านชำดามย์ ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว แห่งหนึ่งที่มีความสำคัญ และถือได้ว่าเป็นแหล่งสร้างรายได้ของชุมชน และ จึงทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น และทำให้เกิดเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรมากมายในละแวกท้องถิ่นนั้น

การควบคุม หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สวนเกษตรเงาะ-ทุเรียน หมู่บ้านชาตารมย์ มีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่ มนุษย์ วัสดุ อุปกรณ์เงินทุน และสารสนเทศ ในท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาที่ทำให้กิจการดีขึ้น

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน
2. การประชาสัมพันธ์ที่มีความสม่ำเสมอทุกสื่อทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือต่าง ๆ รวมทั้ง อินเทอร์เน็ต
3. การยึดหลักการพึ่งตนเอง หาวัตถุคิบั บุคลากรภายในท้องถิ่น
4. การส่งเสริมการสร้างอาชีพในชุมชน
5. การพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
6. การทำงานเป็นทีม
7. การส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่น
8. มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ชม / ชิม / ซื้อ ผลไม้
9. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แก่บุคคลทั่วไป
10. มีการจัดทัวร์ท่องเที่ยวร่วมกับกลุ่มเกษตรกรใกล้เคียง
11. การกำหนดราคาที่ถูกลง ทางจังหวัดศรีสะเกษให้การส่งเสริม โดยการจัดงานเทศกาล เงาะ-ทุเรียน ประจำปีทุกปี ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ
12. มีการจัดทัวร์ ที่เป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอื่นด้วย

โครงการทบทิมสยาม 06 ที่ตั้ง บ้านนาจะเรียว ตำบลปรือใหญ่ อำเภอบุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นสถานท่องเที่ยวที่เป็น ที่มีความเป็นมา เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2536 ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ได้เสด็จปฏิบัติ พระราชภารกิจ ณ โรงเรียนบ้านตานวน ตำบลกันทรอม อำเภอบุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ทรงรับหมู่บ้าน นาจะเรียว เข้าเป็นโครงการทบทิม สยาม 06

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริของ ศ.ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ที่ทรงมีพระประสงค์ให้ สาธิตการปลูกไม้ยางพาราเพื่อพัฒนาหมู่บ้านชายแดนทบติมสยาม
2. เพื่อนำผลการสาธิตไปขยายและส่งเสริมราษฎรปลูกไม้ใช้สอยในครัวเรือนและการค้า
3. เพื่อปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านทบติมสยามให้ดีขึ้น

มีแผนการปฏิบัติงาน โดยได้กำหนดงานกระบวนการ ดังนี้

แผนงาน/กิจกรรมแผนงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรป่าไม้	หน่วยวัด	ปริมาณงาน
1. งานอำนวยการและบริหาร โครงการ	เดือน	12
2. งานวิจัย “โครงการ ไม้ยางพาราเพื่ออุตสาหกรรมพื้นบ้าน”	โครงการ	1
3.งานธนาคารอาหารชุมชน (FOOD BANK)	งาน	1
4. บำรุงสวนป่าหวาย ปีที่ 2-6	ไร่	100
5. บำรุงรักษาสวนเดิม อายุ 2-6 ปี	ไร่	100
6. บำรุงรักษาสวนเดิม อายุ 7-10 ปี	ไร่	180
7. บำรุงรักษาสวนป่าเพื่อการสาธิตและวิจัย	ไร่	5
8. เพาะชำกล้าหวาย	กล้า	10,000
9. แนวกันไฟ	กม.	5
10. ฝายต้นน้ำ	แห่ง	10

การจัดองค์การ หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย

มีการมอบหมาย และแบ่งสายงาน การกำหนดกรอบการทำงานชัดเจน โดยกำหนดกรอบ คือ การฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์ดังเดิม และมีสำนักงานป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยงานหลักในการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ และกำหนดกระบวนการปฏิบัติการทำงานในแต่ละปี และกำหนดเวลาชัดเจน

การนำ หมายถึง กระบวนการในการใช้ทรัพยากรและจิตใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

เนื่องมาจากการเพิ่มจำนวนประชากร อย่างรวดเร็ว สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ตกต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ราษฎรทำการย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาที่ทำกินตลอดจนขยายพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อเพิ่มรายได้ต่อครอบครัวอันเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่มีส่วนเชื่อมโยงถึงความมั่นคงของประเทศอันรวมถึงความกินดีอยู่ดีของราษฎรไทย เนื่องจากการจัดตั้งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ให้ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของราษฎร จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ราษฎร ในละแวกนั้นมีความตื่นตัว และหาทางเลี้ยงชีพตนเอง

การควบคุม หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โครงการดังกล่าว มีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่ มนุษย์ วัสดุอุปกรณ์เงินทุน และสารสนเทศ ในท้องถิ่น ในการประเมินและติดตาม หรือ วัดความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ย่อมนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรจาก จากระบบชาติและทรัพยากรบุคคลอย่างสมบูรณ์แบบครบวงจร อันจะยังผลให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างถาวร และตลอดโครงการ มีการดำเนินการและการติดตามการดำเนินการ ซึ่งในแต่ละ โครงการจะมีหน่วยวัด ชัดเจน ดังเช่น

1. งานบริหารโครงการ 1 งาน

2. เพาะชำกล้าไม้ 280,000 กล้า
3. ปลูกป่าและบำรุงรักษา 200 ไร่
4. เพาะชำกล้าหวาย 130,000 กล้า
5. งานวิจัย ”โครงการไม้ยางบกเพื่ออุตสาหกรรมพื้นบ้าน” 2 โครงการ
6. บำรุงรักษาสวนเดิม อายุ 2-6 ปี 280 ไร่
7. บำรุงรักษาสวนเดิม อายุ 7-10 ปี 20 ไร่
8. บำรุงรักษาสวนเดิมเพื่อการสาธิตและวิจัย 5 ไร่
9. ปลูกสร้างสวนป่าหวาย 100 ไร่
10. บำรุงสวนป่าหวายปีที่ 2-6 50 ไร่
11. ทำแนวกันไฟ 10 กิโลเมตร
12. ฝายดินน้ำ 20 แห่ง

แนวทางการพัฒนาที่ทำให้กิจการดีขึ้น

1. การเชิญชวนชุมชนมีส่วนร่วม
2. การประชาสัมพันธ์ที่มีความสม่ำเสมอทุกสื่อทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือต่าง ๆ รวมทั้งอินเทอร์เน็ต
3. การยึดหลักการพึ่งตนเอง และดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง และควบคู่กับการฟื้นฟูธรรมชาติ และหาวัตถุดิบ บุคลากรภายในท้องถิ่น
4. การส่งเสริมให้ชุมชนมีการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์ โดยโครงการฯ เป็นผู้นำ
5. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แก่บุคคลทั่วไป
6. ส่งเสริมให้ชุมชนปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านทับทิมสยามและละแวกนั้น ให้ดีขึ้น
7. ชี้แนวทาง หรือ ส่งเสริมการเกษตรใหม่ ๆ เช่น ปลูกไม้ยางบกหวาย เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ชายแดนทับทิมสยาม

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียงจังหวัดสุรินทร์

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสุรินทร์

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพอเพียง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น

การวางแผน มีการกำหนดเป้าหมาย และการพัฒนาวิธีการดำเนินงาน โดยทางศูนย์ ได้ยึดหลักยุทธศาสตร์ “อยู่ดีมีสุข” และหลักแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมที่เป็นอาชีพที่ท้องถิ่นมีความถนัดและชำนาญ และสร้างความรู้ความเข้าใจ แก่เจ้าหน้าที่เกษตรและผู้แทนกลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะผู้ปลูกหม่อนไหม

การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง กระบวนการกำหนดกรอบเพื่อที่จะไปสู่การพัฒนาและมอบหมายงาน การบริหารและจัดสรรทรัพยากร การประสานกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย

การจัดองค์การ มีการสร้างความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ และยังส่งเสริมให้ศูนย์เป็น “ห้องสมุดธรรมชาติ” ด้านการผลิตหม่อนไหมในทุกขั้นตอน โดยมีพื้นที่จำกัดเพียง 5 ไร่ แต่สามารถทำให้ศูนย์เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ท้องถิ่นได้ความรู้มากมาย โดยเฉพาะการผลิตหม่อนไหมทุกขั้นตอน ตั้งแต่แปลงสาธิต ทำโรงเรือนเลี้ยงไหม อาคารสาวไหมและทอผ้า และมีกิจกรรมสาวไหมให้ชม อาคารย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งสีที่ใช้เป็นสีจากธรรมชาติและมาจากท้องถิ่น และเป็นการย้อมสีจากโบราณ และไม่มีตลาดผ้าไหมและพิพิธภัณฑผ้าไหมด้วย

การนำ หมายถึง กระบวนการในการใช้ทรัพยากรและงานใจผู้อื่นในองค์การให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

การนำ ศูนย์ ถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ท้องถิ่น มีความภูมิใจ และส่งเสริมให้ผ้าไหมเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีรายได้ และทำให้ผ้าไหมมีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงจนเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นไทย และเป็นผู้นำที่ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเลี้ยงไหม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

การควบคุม (controlling) หรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจ ติดตาม และกำกับดูแลความก้าวหน้าของกิจกรรมต่างๆ ในองค์การว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ได้แก่

1. มนุษย์
2. วัสดุอุปกรณ์
3. เงินทุน
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การควบคุมหรือการประเมินผล มีการติดตามประเมินผล โดยการสำรวจว่าเกษตรกรที่หันมาเลี้ยงไหมเพิ่มขึ้นหรือไม่ และความเป็นอยู่ดีขึ้นหรือไม่ โดยทางศูนย์จะมีการอบรมสัมมนาให้แก่เจ้าหน้าที่และผู้แทนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม และส่งผลให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการดำรงชีพ ครอบครัวมีความอบอุ่น และมั่นคงสนองยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุข

แนวทางที่พัฒนาทำธุรกิจดีขึ้น

- มีการส่งเสริมพัฒนาเจ้าหน้าที่ และกลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา
- เป็นกระบวนการติดตามและประเมินผล
- มีการให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม
- มีการประชาสัมพันธ์ทุกๆ สื่อ
- ทำกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่น และจัดงานประจำปีทุกปี

หมู่บ้านทอผ้าไหม (บ้านสวย บ้านจันรม บ้านเขว)

การวางแผน มีการวางแผนและวางเป้าหมาย คือ

- สร้างเอกลักษณ์ขงลวดลายผ้าไหม
- มีการผสมผสานลวดลายต่างๆ รวมถึงการทอที่มีความหนาแน่น ใช้คามปราณีตละเอียดอ่อนในการทอ โดยใช้สมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้ทอ และการวางแผนจะเน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ถือได้ว่า เป็นมรดกทางภูมิปัญญา